FATİH DUMAN

Âh
âhım günahımdır

NESİL
DENEME

âh
âhım günahımdır

FATİH DUMAN

âh
âhım günahımdır

FATİH DUMAN

Yayın Yönetmeni: Ali Erdoğan
Yayın Danışmanı: Metin Karabaşoğlu
Editör: Ahmet Ay
Tashih: Nilüfer Taktak
İç Tasarım: Nuran Kınşgil
Kapak Tasarımı: Gökhan Koç
ISBN: 978-605-131-174-6
Baskı Tarihi: Nisan 2012
Baskı Cilt: Umut Matbaa
Keresteciler sitesi Fatih Cd. No: 11/1
Merter/İstanbul
Tel: (0212) 637 42 61

NESİL

Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna
34196 Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 www.nesilyayinlari.com
Faks: (0212) 551 26 59 nesil@nesilyayinlari.com

NESİL YAYIN GRUBU | NESİL | Genç Nesil | NESİL karakalem | SÖZ | Nesil olmasaydı birçoğumuz hep eksik kalacaktı...

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basım Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**'ye aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

âh
âhım günahımdır

FATİH DUMAN

NESİL

FATİH DUMAN

www.fatihduman.org

1987 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğdu. 2010 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir dönem Ürdün Devlet Üniversitesi'nde de öğrencilik yapan Fatih Duman, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Türk-İslam Edebiyatı alanında yüksek lisans yapmaktadır.
Buruciye Edebiyat, Dikili Ekin, Ferda Edebiyat, Edebiyat Konağı, Yeni Yazı Edebiyat, Bad-ı Saba, Ihlamur Kültür Sanat, Kavil Dergi, Kuyu Dergi, Az Edebiyat gibi dergilerde yazı ve şiirleri; çeşitli haber ve edebiyat sitelerinde de köşe yazıları yayınlanmıştır. Halen moralhaber.net'te haftalık köşe yazıları yazmaktadır.

YAYINLANMIŞ ESERLERİ

- *Düş Yanığı & Buhur-ı Aşk* (2009-Deneme)
- *Ayn Şın Kaf; Doğuda Aşk Böyle Yazılır* (2010-Roman)
- *Ayn Şın Kaf; İlm-i Aşk (Bulanlar Arayanlardır)* (2011-Roman)
- *Âh* (2012- Deneme)

İçindekiler

Önsöz yerine 11

Mâziye dair

Ayasofya'da bir Cuma namazı 15
Bütün yıldızları nereye sakladınız? 18
Geçmiş zaman olur ki... 21
Gökkubbede sesler kaybolmaz 24
Güzel şeyler hep mâzi/de olur 26
Her gemi hüzün taşır 30
Kör olanlara güneşi nasıl göstereceksin ki? 32
Mâzisiz gelecek; hiç gelmeyecek 35
Sen ki, Françesko! 37
Gayrı tadı kalmadı bu oyunun 41

Şehr'e Dair

İstanbul, sana ne olmuş böyle? 47
Sizin şehriniz hâlâ konuşabiliyor mu? 50
Yağmurun yaktığı şehirler de vardır 52

Kelâm'a Dair

"Neden yazıyorsun?" diye soranlara cevabımdır 57
Bu yazı kül kokar 59

Kitaplarla konuşmak 62
Kâmus nâmustur 64
Yazmak özgürlük gibi... 69
Sesleri yırtar kelimeler 72
Şairler aldattı beni 74
Ve şairler öldü 77

Ân'a Dair

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var 81
Bu da geçer ya Hû! 84
Yalnızlık, gece ve derviş 87
"Bu dünya sırf senindir" diye kim söyledi? 90
Asıl varken surete itibar olmaz 92
Ölüm bazılarına öyle yakışır ki... 94
Batı hayranlığına reddiye 98
Bir insan bayramda nerede olmak istiyorsa oralıdır 102
Bu eski bir hikâye sâki 106
Ehl-i hünerin kadrini bilmek de hünerdir 108
Güneş dahi batıda karanlığa bulanır 111
Kış, kömür sobası ve annem 114
O şehir ona cennet olsun 117
Rüyaları hayra yormak 120
Rüzgâra yazılmıştır mektubum 122
Sen bir Yusuf'sun, iffet-i Yusuf bahsinde 125
Toprak, sen bana benziyorsun 128
Yusuf, orada mısın? 130

Ve...
Her Söz Esasında Aşka Dair

Aşk varsa kusur yoktur 135
Aşk; cennet meyvesi 140

Sonsöz yerine *143*

Kıymeti onun katında hardal tanesi kadar olsa da,
bu kitap Şehit Bilal Özcan'a ithafımdır.
Ruhu şad ü handân olsun...

"Manevi destekleri için
Abdullah Arslan Ağabeyime
teşekkür ediyorum."

Derdim nice bir sinede pinhân ederim ben
Bir âh ile bu âlemi viran ederim ben
Nef'î

Önsöz yerine

Bazı vakitler söyleyemediğin sözler öyle ağır gelir ki sinene. İşte ben en ziyade o vakitlerde yazmayı sevdim...

BİLİRSİN BELKİ EY KÂRİ. Bazı vakitler zor gelir insana susmak. Hoş sükût etmek, sessiz kalmak güzeldir. Ama bazen acı verir işte. Bir şey söyleyecek olur söyleyemezsin ve o söyleyemediklerin, daha ismini koyamadıkların içimde öyle büyük yaralar açar ki gelir de tam sinenin üzerine, hani şu kalp dediğimiz yere oturur da kalır. İşte ben o söylemek isteyip de bir şeyi söyleyemediğim vakitlerde en ziyade yazmayı sevdim. Belki de böyle yaparsam hem sinemdeki o onulmaz derde bir şifa bulurum hem de sukut denilen tılsımı bozmamış olurum sandım.

Yazabildiğim vakitlerde ben yazdım ben söyledim, kalemin sır vermediği anlarda da üstatları dinledim. Türlü sırlar devşirdim esrarlı kalemlerinden, harflerinin arasında medfun bir hazine aradım. Sonra peri-i ilham benim de kalemimin ucuna bir buse kondurdu. Yazmazsam tekrar gider diye kork-

tum. Bunca cehalete rağmen bu denli had bilmezliğim bu korkudandır. Sonra ben de anladım onlar gibi yazmanın bir ibtila olduğunu ve mübtela ettiğini kendine. Ben en ziyade söyleyemediklerimi, söyleyemeyeceklerimi yazmayı sevdim. Gönül kelamı denilen o kelam ne düşürürse ucu kırık kalemime onu söyledim sadece ve kalem ile âh ettim.

Bir şeye inandım hep. O da şu ki; her yazar, her şair ömrü boyunca tek bir cümleyi arar durur. Bulursa ne mutlu ama bulamazsa onu, ömrü aramakla geçer belki de. Susamaz ve durduramaz içindeki o ateşi zira bilir ki sönerse o ateş bir daha yanmaz. Yazmak işte o ateşe birkaç parça odun atmak gibi. Can yaksa da hoş şey...

Sana da öyle olur mu, sen de öyle hisseder misin bilmem kâri ama bazı vakitler okuduğum bir tek cümlenin yazarı ben olmak için nelerden vazgeçerdim bir bilsen. Neleri bırakırdım ardımda, neleri terk ederdim.

İşte bütün bunca kelam o bir tek cümleyi bulmak için. Bulsam inan daha fazla yormazdım kelimelerimi, inan onlara da bu acıyı yaşatmazdım. Ben o cümleyi bulana kadar sen de benimle ol, olmaz mı?

Şimdi bu okuyacakların o cümleyi ararken sinemden dilime düşen bir âhtır, belki de kimseye söyleyemediğim ve asırlardır sakladığım bir günahtır.

Dedim ya; âhım günahımdır benim...

Mâziye dair

Ayasofya'da bir Cuma namazı

EY DİL KONUŞ Kİ, bu konuşmak zamanıdır. Gönülde olanı, lisanı yakanı söylemek zamanıdır bu. Zira ciğerim yanıyor kirpiklerimi o günlerin izleri sürmeleyince. Ne vakit ki Ayasofya'nın o heybetli kapısından içeri girsem; o sultanın, ebu'l-feth Fatih Han'ın bu kapıdan başı önde girişi hatrıma düşüyor ve senelerdir ezan sesi yankılanmayan Ayasofya'nın duvarlarında Fatih'imin hayaline ağlıyorum.

Geçenlerde "İstanbul deyince aklına ne geliyor?" diye sordu bir dostum. Ayasofya dedim ve boynum büküldü, sustum. Doğrudur, İstanbul denilince benim hatrıma her zaman evvel bahiste Ayasofya gelir. Sanki o hep orada durmuş da şehri onun olduğu yere kurmuşlar ve asırlar boyu ona nur gömleğini giydirecek birinin geleceğini bekleyip durmuş gibi gelir bana.

Ve ne vakit Ayasofya'ya gitsem, ne vakit aklıma düşse pembe ile turuncu arası o güzel yüzü, boğazımda düğüm düğüm sözler kalır da utanır, ağlayamam. Ayasofya, hayalimin en de-

rin yarasıdır ve ben ne zaman onu hayal etsem gözlerinde yaşlar vardır; ağlar Ayasofya...

Ayasofya sizin de hayallerinize böyle ilişiyor mu? Boynu bükük, mahzun bir Ayasofya görüyor musunuz bakınca ona ve gözleriniz yaşarıyor mu? Ya da Ayasofya'nın âh u vahını duyabiliyor musunuz? Ağladığını görebiliyor musunuz onun? Ayasofya her cuma öğlesinde İstanbul göğünde yankılanan ezanları işitip ağlıyor. Kendine kaderine ve dahi kendi kederine hayıflanıyor. Asırlarca bekleyip de tez yitirdiği Fatih'inin tekrar geleceği bir gün var sanıyor ve bu kez kapıların önünde bekliyor onu.

Ey dil, konuş ki bu konuşmak zamanıdır.

Ayasofya nazlı bir gelindir, nazenin bir dilberdir o. Sonradan ihtida etmiş insanların samimiyeti vardır heybetli bedeninde. Simasında nurdan bir perçem kara libaslar yerine örtülmüştür asırlar evvelinde "kutlu bir sultan" eliyle. Bir Salı günü şehrin kırık kapısından içeri giren sakalı esvedî kara, gözleri sakalından daha kara bir yiğidin bakışlarıyla değmiştir kubbesi göğe. "Allah" nidasını duyunca titremiş, asırların özlemiyle inlemiştir. Lakin onun taştan bedenini ipeğe çevirecek gün bir cuma günüdür. Ve gördüğü o yiğit işte bu cuma öğlesi ilk tekbir ile asırlar öncesinin ilahî muştusunu avuçlarına serecektir Ayasofya'nın.

Şimdilerde kan yutmuş yiğit gibi sızlıyor o. Muhtemel ki o, Fatih'in çoktan bu diyarları terk eylediğini bilmiyor da; başı dik, mağrur, halen bir nazlı gelin gibi duvağını açacak, kulağına ezanı okuyacak bir yiğidi bekliyor. Ayasofya vaktin yıktığı onlarca mabede inat, asırlara direniyor, bir kez daha o sesi duyabilmek için bekliyor.

Ey dil, konuş ki bu konuşmak zamandır. İçimde bazen yaralayan bazen yara bağlayan bir sırdır Ayasofya.

Kalemi kırık bir şair benim gönlümde olanı kendi lisanıyla döküyor gök kubbeye:

"Gam düşüyor gönlüme, içimde derin bir sızı
Secdeler haykırıyor aşk ile 'Ayasofya'da Cuma namazı!'
Her kitabın satırında okuduğum sırlı yazı
Bir tek kere nasip olsa Ayasofya'da Cuma namazı"[1]

Ayasofya her Cuma öğlesi gam ile ağlıyor, neden duyamıyorsun ey kâri?

[1] Emir Fuad.

Bütün yıldızları nereye sakladınız?

Yetmedi mi dünyayı böyle kara bir renge boyamak
Gecelerden yıldızları çalıp gündüzleri kör uyumak[2]

KİTAPLARIN ARDINA GİZLENMİŞ bir dünya var. Bilmem bilir misiniz ama orada yaşayanlar hep bir adım önümüzden yürüyor. Tarih bir milletin hafızası madem, biz hafızamızı kaybettik. Ya da daha iyimser; bazılarımızın hafızası yerli yerinde, geçmişi hatırlıyorlar ama onların hali daha vahim. Herkesin deli olduğu bir köyde akıllı olsanız ne olacak, değil mi ki orada size deli derler de kendilerini akıllı zanneylerler. Siz ki herkesten başka, herkesten tuhaf ve belki de herkesten kıymetlisiniz. Ama onca delinin olduğu bir diyarda akıllı da olsanız onların gözünde delisiniz.

Dedim ya kitapların arasında saklı bir dünya var. Orada yaşamak belki tuhaf gelebilir şimdilik bizlere ama en azından onları tanımak da mı tuhaflık? Bir vakitler biz onları tanıma-

[2] Emir Fuad.

yalım diye tarihi değiştirdiler. Sonra okuyamayalım diye dillerini unutturdular. İsimlerini nisyan kuyularına attılar, hatırlatmadılar. Cemil Meriç üstadın tabiriyle tuğlaya döndü bütün kütüphaneler. Sonra anlamadık onları anlayamadık. Kimisini düşman bellettiler tazecik dimağlara, kimisi sefih, rezil, kimisi kızıl sultan, kimisi şehvetinin kölesi. Kimisi gaddar, kimisi deli... Ama ben size söyledim; onca delinin arasında akıllıysanız onlar elbette ki size deli diyecekler. Ve onlar deli gömleğinden bozma, yırtık çuldan biçilmiş libaslarının üzerine insan elbiseleri giyecekler, aramızda tebdil-i kıyafet gezecekler.

Her yıldız kaydığında dilek tutarmış insanlar. Bense mümkün olsa Fatiha okuyacağım ardından onların. Bence her milletin tarihi kendi gökyüzü gibi ya da daha tanıdık tabirle kendi gök kubbesi. Bazen kendi kayıyor o yıldızların, fezayı terk ediyor. Bazen de bir sicimin ucuna bağlamış gibi kara eldivenli ellerle çekiyor insanlar. Hangisi olursa olsun her yıldız kaydığında gök kubbemizden bir şeyler eksiliyor ve kararıyor her yer. Karanlıkta herkesin yüzü güzel görünür, belki de o sebeple karanlığı bunca seviyorlar. Her yıldız kaydığında canım acımıyor değil ama ben o acıdan değil, dertten kederden ağlıyorum. Belki de o kayan yıldızları gökyüzüne tekrar gözyaşımla bağlıyorum.

Kitapların içinde gökyüzünden kayan o yıldızlar var. Saklanmışlar, gizlenmişler. Ya da insanların onlara bu denli bigâne kalmasına içerlemiş de oralarda halvete çekilmişler; kırk gün değil kırk asır sürecek bir çile... Bizi o yıldızlara küstürdüler, eyvallah. Ya yıldızlar da küstüyse bize ne olacak? Gök kubbemiz yıldızsız mı kalacak?

"Her aydınlığı yangın sanıp söndürmeye koşan zavallı insanlarım; karanlığa o kadar alışmışsınız ki yıldızlar bile rahatsız ediyor sizi" diyen muharririn cümleleri şakaklarımı yakıyor da ilkin bütün ışıkları söndüresim, yalnızca yıldızları seyredesim geliyor. Sonra susasım geliyor bütün söylenmemiş

kelimeler hatrına. Ama yapamıyorum. Onca yıldızın acısını duyuyor, kıyamıyorum. Oysa aydınlık bazılarının gözlerini kör ediyor. Kör bir gözle tasvir ettikleri dünyanın suretine inanmak zorunda mıyım ki? Gördüklerime yalan diyorlar, bildiklerime yalan; sevdiklerime sövüyorlar, yolundan gittiklerimin mezarlarını dövüyorlar. Gözümün önünde kendi uydurdukları efsaneleri övüyorlar. Susayım mı? Neden? Susmak bir şeyler söylendiği vakit manalı değil miydi? Yerinde sövmek dahi belagatten değil miydi?

Kedilerin kuyruklarına tenekeler takıp da çıkan sesi musiki diye mi dinleyeyim yani? Şiir diye küfrün bin para olduğu "laf"ları mı söyleyeyim? Hafızamı mı sileyim yani? Yıldızları da toprağa mı gömeyim? Sana daha ne diyeyim; yıldızlarını çalıyorlar gökyüzünden lakin sen karanlığı bile fark etmiyorsun.

Yıldızlar saklıdır kitapların arasında. Ne elem ki fezadan sürgün edildiler de yalnızca oralarda kaldılar. Haydi diyelim bütün hataları sır edip bütün günahları akladınız. Ama Allah aşkına söyleyin, bütün yıldızları nereye sakladınız?

Geçmiş zaman olur ki...

"Onlar öldüklerinde tarihi de yanlarında götürdüler..."[3]

İNSANLAR GÖZLERİNİ KAPADIKLARI ânda hangi zamanı tahayyül ederler bilemem ama ben hep dört asır evveline uçururum gözlerimi. Ânımı mâzi eder, tarihi güne düşürürüm. Uyumadan rüyaya girmek gibidir bu, zaman kaybolur, mekân kaybolur ve alnımda taze bir İstanbul kokusuyla gözbebeklerime nakşedilmiş sureti izlerim.

Benim rüyalarım hep eski bir İstanbul sokağında açar gözlerini. Kimileri başka şehirlerle düşlerini avutabilirler ama ben mâzi deyince o vakitleri hatırlarım. Kefenlerine vefayı, aşkı, nezaketi sarıp da gittikleri yere götüren o vaktin insanlarıyla düşlerde dahi hasbihal edebilmek için kaparım gözlerimi; uyurum, uyanırım.

Asırlar evveline götürüyor beni ismini bilmediğim melekler; İstanbul hâlâ nazlıdır o vakitler. Yüzünde hicabını göste-

[3] Emir Fuad.

ren örtüler henüz düşmemiş, düşürülmemiş, kara gözlerine yaban nazar değmemiştir. Alnındaki ak yazıya kara kalemle lisanına âdemoğlundan bir kulun dahi mana veremeyeceği o nursuz harfler yazılmamıştır.

"Harflerin de nuru mu olur ki?" demesin kimse! Zira evvela kelam vardı ve nur ile yazılmıştı. İşte böyle bir ilkbahar sabahı İstanbul'da açılır gözlerim. Evvela sokaklarını tavaf eder hasret ile izlerim o ânı.

Minarelerinde bir ezan bitmeden bir diğerini okumaya başlamayacak kadar nezaket sahibi müezzinler kayıttan ezanı bilmezler o vakitler. İstanbul da henüz ezansız kâbuslara açmamıştır gözlerini. Ayasofya'nın kapılarından bir sel gibi akar insanlar bir cuma öğlesinde. Ve İstanbul hâlâ gerçek bayramların arifesinde...

Ayasofya işkencelere tutturulmamıştır daha. İnsanlar birbirlerine latif sözlerle hitap ederler, edeb ile yürür edeb ile gezerler. Kadınlar ar kelamını yürüdükçe gezdirir, erkekler yusufleyin bir iffeti bilirler. Hanelerin kapısında iki tokmak; biri hatun kişi, yekdiğeri erkişi için. Kahvehanelere "kıraathane" yani ki okuma evi dedirtecek kadar lisanı bilirler. İnsanların eline kara sinekli kâğıtlar tutturulmamıştır daha. Bütün ahali kitabın kıymetini bilir, gençlere sahafların yolu unutturulmamıştır daha.

Şehir o vakitler kelimenin bütün manalarıyla tecessüm eder bu topraklarda. Demem o ki *"Diyar-ı küfrü gezdim, beldeler, kâşaneler gördüm/Dolaştım mülk-i İslam'ı, bütün viraneler gördüm"* diyen şaire muhalefet, ben şehrin ne demek olduğunu ve şehirlinin yahut daha bariz ifadeyle "medenî"nin asıl o "Mülk-i İslam"da yaşadığını söylemek için düşürdüm sadırdakini satıra. Şehirlilik midir kaybolan, sırlanan, unutulan yoksa "Mülk-i İslam" olmak mı?

Ne de güzel demiş şair:

"Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer
Bir ân acı duyar insan, sevmişse biraz eğer
Anlar ki geçenlerin rüyaymış hepsi meğer
Rüya olsa bile o günlerin hayali cihan değer"[4]

Mâzi hatra gelir; uyur, uyanırım.

[4] Necip Celal Andel.

Gökkubbede sesler kaybolmaz

"Âvâzeyi bu âleme Dâvud gibi sal
Bâki kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş"[5]

GEL, GÜL VE GÖR... Öp yalnız kalmışlığımdan tevarüs hüznümü. Ellerinden bir kelime devşir bana ki derdime derman, yarama deva edeyim. Bir merhem ver ki ellerimdeki kırıklara süreyim. Gündüzlük sevinçleri gecelere gömecek bir tek kelime fısılda kulağıma. Sesini duyup adını gökyüzüne mimle çekeyim.

Nagâh ağlıyor gözlerin... Anlıyorum yalnızlık senin hüznünün membaı, mahkûmiyet avuçlarında tuttuğun gül-esved. Kara kara dökülüyor parmaklarından terler. Gözlerine gökyüzünün yangını vuruyor. Kaşların çatık, yanağın kızıl, dudağın kan... Sözler ağır geliyor dile, kelimeler kaleme ve bu ilham bedenine ağır geliyor. Gönlünde ateş yanıyor ki parmaklarından ateş çıkıyor ve dilin bir söz söyleyebilmenin ağırlığında

[5] Bâki.

ezik. Ellerinde kalem alnına şair yazıyor.

Sen ağlamazsan anlatamıyor kimse gözyaşını. Gülmezsen gülmüyor. Bir isim bırakıyorsun kendinden geriye, bir şiir bir miras... Gök kubbede sesler kaybolmuyor. Senin başında tütmezse gam tütsüsü gökyüzünden katre düşmüyor toprağa, dil kelime devşiremiyor; lisan susuyor.

Sen şairsin... Mürekkep dolaşır damarlarında. Ellerinde cümle alfabe can bulur ve kelimeler senle konuşur gizli odalarda. Sana anlatır harfler dertlerini. Tarih gözbebeklerinde ağlar. Gülün herkesinkinden daha kara ve ellerinde kelimelerden bir yığın yara...

Cennet kuşu, Anka; yağmur, acı... Sen Kaf dağında yetişen kızıl gonca... Gülün yok dikenin yakar; ateş yok kızılın yanar.

Bir ses uçur ayaklarının altındaki zamandan gözlerimize. Zaman senle konuşsun. Sen bir ses ver uzak zamanlardan ki bulutlar adını nakşetsin gökyüzüne. Bir imla vur ki gönlündeki ilham kuyusuna âb-ı hayat kelimelerde yaşasın. Sen zamanın dili ve gönlün el değmemiş kalemisin kelama meftun. Bir beyit yaz şimdi sırrına ermeyi bilmeyenler için gökyüzüne ve bulutlar sana baki bir isim yazsın parmak uçlarıyla. Bir avaz duyulsun senin sesinle dolu.

Yağmur yağmur düşsün ilhamın. Ellerini açıp zaman isim bekliyor. Kendi adını oku şimdi semadan. Gök kubbede sesler kaybolmuyor.

Güzel şeyler hep mâzi/de olur

"Zulmü alkışlayamam, zalimi asla övemem
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem"[6]

Geçip gitti, bir hayaldi o günler...

KAYIT TUTMAYIZ, DEFTERE sır vermez, tek kelam etmeyiz. Kitaplarla konuşmaz, onları hiç dinlemeyiz. Dedelerimizden dinlediğimiz birkaç sohbet bakiyesi, oradan-buradan işittiğimiz bazı tarih ve ibret numunesi... O kadar! Tarih deyince havsalamızda cana gelen bütün bir hayat bu kadar işte...

Oysa geçmişi hep sevdim ben. Öyle çok sevdim ki bazı vakitler o ânlarda yaşamış olmak için, en azından bir rüyada görmek için dualar dizdim uykularımın gerdanına. Hafızamın en derin kuyularına onu atmaya gayret edenlere inat bir Yusuf oldum sanki ve ıssız, sessiz, kimsesiz bir çölden geçecek kervanı bekledim. Elbet ki o kervan bu günün sisli, kasvetli ve

[6] Mehmet Akif Ersoy.

hatta kirli camları ardından görünmeyecek. Belki de kimse o camlara şöyle cesim bir taş indirmeyecek. Kırmayacak kimse gözlerinin önünde duran camdan duvarları. Ardını görecek lakin el sürmeyecek. Belki de bir gün gelecek hakikat denen incinin kıymetini anlayacak insanlar. Ve belki de o günden sonra kimse geçmişe sövmeyecek...

Geçmişi hep sevdim. Dünü bugün sevdim, bugünü yarın... Değil mi ki güzel şeyler hep mâzi olur.

Maksat geçmişe hilatler giydirip, bugünü toza-toprağa atmak değil. Maksadım o duvardaki bir-iki ufak oyuktan ışığı göstermek. *Biliyorum bazen hiç anlatmamış olmak anlaşılmamış olmaktan daha güzeldir.* Lakin bütün bu riski üzerime alıp ben, yine de kelimelerimin omzuna bu denli ağır yükler yüklemeye razıyım. Anlaşılmasam ne keder! Ben yalnızca hakikati söylemeye meylettim. O kadar... Mâziden utanmadım, ceddimi onur bildim, sevdim.

Geçmişi hep sevdim ben. Sevdim çünkü ne vakit İstanbul'un bir yerine bakacak olsam Fatih'i gördüm.

Sevdim çünkü hangi aralık batıdan bir rüzgâr esecek olsa Sultan Süleyman'ın bir altın lenger içinde toprağa gömülen emanetlerini hayalimde gördüm.

Hangi aralık biri Kosova dese Murad Han ile o savaş meydanında ben de öldüm.

Ne vakit şiir okuyacak olsam hatrıma Bâkî, Gâlib, Nedim, Nef'î, Nâbî geldi. Sevdim çünkü yeni yapılmış hangi camie gidecek olsam gözlerim Fatih'in, Süleymaniye'nin, Sultan Ahmed'in, Selimiye'nin ve hatta Ayasofya'nın ihtişamını aradı.

Sevdim çünkü hangi aralık Topkapı Sarayı'na düşecek olsa yolum ayaklarımı yere döşeli taşlara dokundurmaya korktum bir hatıranın üzerine basarım diye. Geçmişi çok sevdim çünkü ne vakit bakacak olsam Yavuz'un belki de gerçekten o olmayan resmine, kendimi görmek için çatlarcasına gayret sarf

ettim. Sevdim çünkü ne zaman biri o çok bilindik şekliyle bir tekbir getirse hatrıma Itri'nin o hiç görmediğim yalnızca hayal ettiğim yüzü geldi. Sevdim çünkü geçmişine sövenleri gördüm... Sonra utançtan kapadım gözlerimi bir gece vakti riyadan, gururdan korkarak sessizce şehre giren yavuz bir "Sultan" gördüm.

"Tarih ancak tarihle fethedilir" diyorlar. Doğru söz, şerh etmeye ne hacet! Lakin tarihsiz bir tarih yazmak için gayret edenlerin bu denli şevkle bu işe sarılmalarına ellerimin tersiyle alkış tutuyorum.

"Ne var?" diyorum, "Ne olacak sanki? Onlar yok deyince koskoca bir çınar yok mu olacak? Koskoca bir deryadan bir yudum su içse bir kelb, deniz pis mi olacak?"

Ama vazgeçmiyor insanlar baktıkları yerden görmeye gayret etmekten. Vazgeçip de görebilecekleri bir yana çekilmiyorlar. Dargın ölüler, dirilere dargın, küskün ölüler var...

Biliyorum.

Ben belki de bu yazıyı her kim okursa bazılarının sövmekten ar etmedikleri atalarına en azından bir Fatiha okusunlar diye yazdım. Ayasofya kubbesinde bekleşen melekleri utandırmasınlar diye yazdım. Onlarcasının kandığı bir yalanla kendilerini dahi kandırmasınlar diye yazdım. Ve ben belki de bu yazıyı bir Zerdüşt ateşini söndürmek, bir günahı öldürmek için yazdım.

Bir şiir vardı, hep okur, dinlerdim. Bazı vakitler nedensiz kendime söylerdim. Çok oldu duymayalı, okumayalı çok oldu.

"Geçmişten adam hisse kaparmış... Ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi?
Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar
Hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdi?"[7]

[7] Mehmet Akif Ersoy.

Yanlış hatırlamadım herhalde, sözleri böyle bir şeydi değil mi kâri?

Güzel şeyler hep mâzi/de oldu...

Her gemi hüzün taşır[8]

Ey Nuh!
Yalnızlığı almasaydın gemine, sen dahi bikes,
mahzun kalmasaydın.

SIRLARI DERYALARA GÖMDÜM gömeli her giden gemide bir parça hüzün çekerim ben karaya. Yılları yollara verir mektupları suya yazarım, okunmayacak mektuplar düşer mücerret kalemimden. Bir mektupla bin bir feryadı sineye çeker, bütün efkârımı harflere yükler, firkat denen o kan kızılı kelamla hülasa ederim feryadımı. Yalnızlık kimin elleriyle düştü bilmem deryalara, lakin hangi gemi hangi limana gidecek olsa ben yalnızlığı ona yükler, bazen bir "Ertuğrul", bazen bir sefine-i sükût, bazen bir "Mavi Marmara" olurum.

Gemiler derya üstünde ateşe boğulur, yanacak neyi varsa yakar da siz bilemezsiniz. Gün gelir suyu da yakar gevremiş

[8] 1890 yılında Japonya'ya sefere çıkıp dönüşte kayalıklara çarparak batan Ertuğrul Fırkateyni'nin enkazından 2008 yılında çıkarılan adı meçhul şehidin hatırasına... Mekânı cennet olsun...

bir gemi güvertesinden işitilen gamlı bir türkü. Lisanını bilmeseniz ne keder! Ta ki Âdem'den beri firkat her lisanda aynı harflerle okunur. Bütün ağıtlar aynı hüznü terennüm eyler de ciğerleriniz tutuşur. Bir vakit olur şairin mısralarından süzülür feryadı bikes, kimsesiz kalmışların. Ne elem ki gidenlerin her biri memnundur yerinden ve seferler seneleri muma tutturur da dönen yoktur seferinden.

Şimdi bir deniz kenarında nazarını deryaya mıhlamış otururken bir âdemoğlu ne bilecektir ki gözleri mavi rengi her gördüğünde, bundan asırlar evvel, belki de ismini dahi daha evvel işitmediği bir memlekette batacaktır ömür gemisi de mezarı dahi derya olacaktır. Bir Ertuğrul şehidi asırlar sonra katreye medfun bir yerde bulunacak ve torunlarının içi yanmayacaktır. Veyl olsun öyle torunlara.

Ben her deryaya baktığımda gözlerim mavi ile kızıl arası bir renge boğulur. Ve "Ne olurdu?" derim "Ne olurdu ey Nuh! Bu firkati almasaydın gemine. Sular bütün bir âlemi rengi ile boyarken onu dahi bıraksaydın en tılsımlı mekânlara da çıkamasaydı gönlümün bir yerinden. Her gidenin ardından deryalara ar düşürecek gözyaşları akmasaydı da o hüzünlü türküyü işitmeseydi kulaklarım."

Su üstüne kendi resmini çizen her gemi biraz hüzün, biraz keder kokar ve hepsinde lisan farklı olsa dahi aynı türkünün yanık buhuru yükselir. Lakin siz bilemezsiniz... Bilseydiniz, o türküyü dinler, gözyaşlarınızı denize gömerdiniz.

Deryada katreye mahpes ruhum var benim ve seyre çıkan her gemide bir Nuh'um var.

Kör olanlara güneşi nasıl göstereceksin ki?

"Elalem çalışıyor fethetmeye Merih'i
Sen cebinde kaybettin güneş dolu tarihi"[9]

BAZEN "MÂZİYE BİR kudsiyet mi atfediyorum?" diye sormaktan kendimi alamıyorum. Neden böyle olduğunu bilmek çok güç... Ama mâzi denince sanki her zaman güzel, her zaman içimi titreten hadiseler olmuş gibi geliyor bana. Aslında yaptığım geçmişi kutsamak, tarihi mübarek saymak değil; geçmişi güzel anmak, güzeli görmek muhtemelen yaptığım. Belki de öyle görmek istiyorum. Bilemiyorum... Fakat baktığın yer güzelse nasıl kötü görebilirsin?

Belki de bu yüzden her ne vakit tarihle ilgili bir kitap okuyacak olsam göğsüm kabarıyor, dilimde dualarla o vakitleri yâd ediyor halde buluyorum kendimi. Geçmiş zamanın hatrına bugünlerde yaşadığıma, yaşayabildiğime kanaat getiriyor, bugün için dünü hayır ile anıyorum. Böyle yapmayıp da

[9] Necip Fazıl Kısakürek.

mâzisini, tarihini unutanları ise hafızasını kaybetmiş âdem sayıyor, daha sarih söyleyeyim; onlara acıyorum.

İşte bu yazı isimlerini işitince gönlümü sızlatan o civanmert, o hakperest, o sözle değil gönülle konuşan güzel insanlara bir mektup mahiyetindedir. Onların lisanına benzeyen bir kelam edebilmek için satırları tutuşturmak gayesindedir bu garip. Ama ne keder ki onlar çoktan terk ettiler bu diyarları; muhtemel ki şimdi onlar, cenneti fethetmek için hazırlanıyorlar. Ve uğrunda candan geçtikleri torunlarının onların isimlerini dahi söylemekten ar ettiklerini bilmiyorlar. Bilmesinler...

"Tarih bir milletin hafızasıdır" diyor Batılı bir düşünür. Ne de doğru söylüyor. Oysa belki bilerek-isteyerek belki de gayriihtiyarî hafızasını yitirmeye mecbur bırakılıyor şimdilerde yaşayan insanlar. Bundan yüz sene evvelinin dilinden hiçbir şey anlamıyorlar ve muhtemel ki bundan sonra da anlayamayacaklar. Ne acı dedesi cihana kendi lisanını öğretirken kendi torunları dedesinin söylediğine bir mana veremiyor da Türkçe'den Türkçe'ye tercümeler yapıyorlar. Sonra onları kendilerine neredeyse "düşman" ilan edip binlerce yılda teşekkül etmiş lisanlarından "otuz altı" altın harfi yok sayıyorlar.

Hem bu topraklarda yaşayıp hem de mâzisine "düşmanlık" edenlerin yaptığı vatana ihanetten gayri nedir bilemiyorum. Bir mâziye bakıyorum, bir ânı yaşıyorum. Gözlerim doluyor. Ne elem ki güzel atlara binip gidiyor onlar ve atlarının ayağından sıçrayan bir parça çamur dahi bulaşmıyor bu güne. Bu millet tarihini Bulgar devletine okka ile çuval çuval satanları gördü. Ceddini mezardan çıkarıp bilinmeyen mezbelelere atanları gördü. Kur'ân, kitap dinlemeyip ateşlerde yakanları gördü. Daha ne diyeyim şair feryadı harflere söyletiyor;

"Bundan birkaç yüz sene uyananlar
Bugün hâlâ uyuyanları görsün

Efsanesi kaybolsa kıyamet koparanlar
Tarihini okkayla satanları görsün"[10]

Yaptığım tarihi kutsamak değil. Gözleri zaten kör olanlara güneşi göstermeye çalışmak değil maksadım. Dedelerimin ruhunu şad etmek, atalarımın ardından satırlarla dua söylemektir. Onlar ki bir kutlu bayrağın önünde yürüdüler. Millet ne demektir ve dahi nasıl millet olunur cümle millete öğrettiler. "Onlar ki Ötüken'de şiir okuyan ozanın sedasını Viyana'da duydular; Tuna'da aldıkları abdestin namazını Çin Seddi'nde kıldılar." Toprağı vatan yapmak için yola çıkıp tekrar yeşermek uğrunda bu toprakta soldular. Onlar ölümsüz bir aşk istedi ve Ölümsüz'e âşık oldular.

Dokunma sineme kâri, gönlümde hep ateş var.

[10] M. Cemal Kuntay.

Mâzisiz gelecek; hiç gelmeyecek

GEÇMİŞLE İLGİLİ NE DE çok konuşacak söz var mürekkebi soluk, sayfaları yırtık lügatlerimizde. Oysa mâzi öyle birkaç kırık kelimeyle izaha gelemeyecek kadar derin. Belki mâzi kitaplarda okuyamayacağımız kadar karanlık yahut bizim gözlerimiz a'mâ. Geçmişe her bakışımız mâziye bakmak mıdır ki? Hoş söz; bakmakla görmek aynı şey değildir zati.

Biz tarihimizde boğulamayacak kadar bikarar, tarihimizi kılavuz edemeyecek kadar kabiliyetsizken... Mâzi, bize ne verecek Allah aşkına. Tarihe hayranlık değil maksadım–ki keşke olabilsek–maksadım geçmişi inkâr etmemek. Maksadım dedelerimin kemiklerini sızlatıp, sakallarını titretmemek. Bir dua eder gibi adlarını söze vurmak maksadım. Oysa biz dedelerine söven ya da sövenlere dilsiz bir hayırsız güruh... Kara sakallarını mezarlarında ağartıyoruz.

Oysa nerede bir Türk görse Müslüman demiyor muydu ecnebiler? Frenklerin gözlerini yeşile boyayan onlar değil miydi? Şimdilerde aksakallı deyip de ancak rüyalarımızda bizleri zi-

yaret edebilen insanlar o vakitler dolaşmıyor muydu sokaklarda? Yahut şöyle sorayım; "Türk" demek "Müslüman" demek değil miydi mâzide?

Ya şimdi? Bizim "şimdi"miz, "an"ımız onların geleceğiydi? Yani onların geleceğinde yaşıyoruz. Şayet onlar tahayyüllerinde görselerdi kendilerine söven torunlarını, kâbuslara yorarlardı elbet. Bilselerdi kendi geleceklerinde geçmişine bu denli bigâne ve hatta divaneler yetişecek hayal dahi kurarlar mıydı? Düşlerini esvedî kuyulara atarlar, üzerini kayalarla kapatırlardı elbet. Fikrimi kemiriyor şimdilerde bir soru; onların her fethettikleri topraklarda, her girdikleri şehirlerde ve hatta uykusuz gecelerde kurdukları hayallerde bana benzeyen bir âdem var mıydı? Ya da bizim gibileri hayale gerek var mıydı?

Aslında bunları söylemeyecektim. "Âti" diyecektim yani ki "gelecek." Gelecekle ilgili umutlar dizecektim kâğıdımın gerdanına. Oysa benim incilerim kara, mürekkebim kızıl. Nasıl mutlu mesut sözler yazayım? Bozuk lügatle, doğru cümleyi nasıl kurayım? Kelimelerim olmadan ne konuşayım? Benim kelimelerim dedelerimin dilinde, oysa onları susturmak isteyenler var. Mezarlarında dahi rahat bırakmayanlar, arkalarından laf bile denmeyecek kadar gürültü çıkaranlar var. Peki başka bir soru; bu gürültüleri çıkaranlar onların mezarlarını kazıp kemiklerini çalanlar değil mi? Araştırın bakın bakalım dedem Mimar Sinan'ın güzel başı mezarında mı duruyor?

Taş olsa ağlardı. Gözleriniz yok sizin. Nasıl ağlayacaksınız?

Gelecek... Kimin geleceği? Mâzin yok ki âtin olsun. Bizim geleceğimiz kimlerin "şimdi"si olacak Allah bilir...

Sen ki, Françesko!

"Hak söyleyen evvel dahi menfur idi gerçi
Hainlere amma ki riayet yeni çıktı

Milliyeti nisyan ederek her işimizde
Efkâr-ı firenge tebâiyyet yeni çıktı"[11]

"Büyük imparatorluklar arkalarında üç-beş yıllık değil
yüzlerce yıllık sancılar bırakırlar..."[12]

SANA BİR SIR VEREYİM ey kâri. Sinemin derinlerinde hissettiklerimi sana söyleyeyim. Sonra sen dilersen sus, dilersen konuş... Ya da aldırış etme yazdıklarıma lakin ben sana söyleyeyim yine de sırrımı. Sonra ben de sükût edeceğim. Gerçi konuşmak için bekledim biraz. Hiddetim dinsin, nefret ateşi sönsün diledim. Lakin ateş bu, yakmadan sönmüyor ki.

Tarih bana aslında tek bir şey öğretti; büyük insanların,

[11] Ziya Paşa.
[12] İlber Ortaylı.

büyük milletlerin imtihanları da büyük olur. Onlar bu dünya hanesini terk etseler de düşmanları sükût nedir bilmez, öyle çok konuşurlar ki geçmişlerinden kalma acıları vardır–kimileri buna kuyruk acısı da diyor–doğru-yanlış demeden ve hatta ne söylediğini dahi idrak etmeden konuşur da dururlar. Hoş konuşmak değil onların yaptığı ses çıkarmak ve belki de gürültü yapmak ama yine de sinek midesini bulandırıyor midesi olan insanların.

Tarihimin bir tek ânında kara bir leke olduğuna inansaydım sana bunları yazmazdım. İnan geçmişle ilgili bu kadar çok kelam etmezdim. Ama geçmişini kanla yazmış adamların lakırdıları canımı sıkıyor, göğsüm daralıyor onların şeytan misal suretlerini görünce. Simalarından insanlık nurunu yok etmiş bu tuhaf mahlûklara ne diyeceğimi bilemiyorum. Kelimeleri sinemde boğmaya çalışıyorum. Sonra bir lahza olsun dinsin diye öfkem kitaplara gömüyorum hiddetimi...

Mesnevî'sinin içinden sus işareti yapıyor bana Mevlana Celaleddin. "Sus" diyor. Canım feda, ama susamıyorum ben, zihnim titremeye tutuluyor, gönlüm beynimi elinde bir gürzle adeta dövüyor. Nasıl susayım şimdi ey pîr? Küçücük, minicik, ufacık bir sinek gelmiş ceddime sövüyor. Ki bakmıyor kendi aslına. Kan içinde, irin içinde, küfür içinde boğulmuş geçmişini görmüyor. Tutturmuş bir türkü, ufacık bir karınca devlere küfrediyor.

Dünün zalimi gelmiş bugün sözüm ona mazlumların hakkını savunacak. Zalim nasıl da buluyor zalimi de ahbaplık ediyor. Bu ne hamâkat ki çok evvelden yırtılmış ar perdesinin ardından tebessüm ediyor şimdiye. Oysa benim ceddim isteseydi zulmetmeyi, zalim olmayı dileseydi bugün üzerinde yaşadıkları toprak var olur muydu ki? Bu kadar fütursuzca konuşacakları dilleri durur muydu ağız mahpeslerinde. Küfrü kendine adet edinenin diline küfürden başka bir şey yakışmaz elbet. Onlar ancak konuşur ama tarih hakkı söyler dinleyene.

Sana bir sır vereyim mi ey kâri? Ceddin namusundur senin. Onlar bilmese de ben mâzimi biliyorum. Onlar beni bilmese ne çıkar ben beni bildikten sonra. Bak sana bir şiir söyleyeyim, dinle ve söyle çocuklarına ki onlar dahi bilsin ve idrak etsinler:

"Bir zamana geldik ki bilen azdır haddini
Firenge alkış tutup adam, unutuyor ceddini"

Şimdi o zalim, o katli şiar edinenler unutmuş da geçmişini kelamı dahi utandırıp "laf" ediyorlar. Oysa Cezayir'de, Fas'ta, Tunus'ta, Suriye'de ve hatta Srebrenitsa'da, Grozni'de, Kudüs'te neler olduğunu bilmiyorlar mı? Küfrün milleti birdir diyor eskiler. Onların ellerinden değil de ayaklarından öpesim geliyor. Onların acısı var ey kâri. Milletin büyük, o sebeple bu denli geliyorlar üzerine. Bilir misin ki en eski Fransızca lügatlerinde bile "Türk" kelimesinin karşısında "Müslüman" yazar. Yani ki Türk demek Müslüman demektir onlar için. O sebeple düşmandır milletine milletsizler.

Şimdi ne desem boş, ne söylesem hikâye gelecek bu insan kılığına bürünmüş aslını bilmezlere. Lakin şairler kitabın ortasından söylüyorlar be azizim:

"Bed-asla necabet mi verir hiç üniforma
Zer-dûz palan ursan eşek yine eşektir"[13]

Cevabı ben değil büyük atam Sultan bin Sultan Süleyman Han vermiş seneler evvel, onun sözü üstüne söylemem ben, yine o versin cevabı. Ki bilsin küçücük bir sinek sinekliğini.

"Ben ki,

Sultanlar sultanı, hakanlar hakanı, hükümdarlara taç veren Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, Akdeniz'in ve Karadeniz'in ve Rumeli'nin ve Anadolu'nun ve Karaman'ın ve Rum'un ve

[13] Ziya Paşa.

Dulkadir Vilayeti'nin ve Diyarbakır'ın ve Kürt illerinin ve Azerbaycan'ın, Acem'in ve Şam'ın ve Halep'in ve Mısır'ın ve Mekke'nin ve Medine'nin ve Kudüs'ün ve bütün Arap diyarının ve Yemen'in ve daha nice memleketlerin ki, yüce atalarımızın ezici kuvvetleriyle fethettikleri ve benim dahi ateş saçan zafer kılıcımla fetheylediğim nice diyarın sultanı ve padişahı Sultan Bayezıd Hân'ın torunu, Sultan Selim Hân'ın oğlu, Sultan Süleyman Hân'ım.

Sen ki,

Françe vilayetinin kralı Françesko'sun...

..."

Sen şimdi dilersen ipekten elbiseler giy, altınla işle edep düğmesi sökülmüş gömleğini, sonra diline tarihsizliğinden utanmadan ceddimin ismini al da konuş. "Bed-asla necabet vermez üniforma" sen ki yel değirmenlerine kılıç savuran, kâğıttan kaleler kuşatan, tarihte değil kâğıtta kahraman bir garip âdemsin. Bu diyarda nasıl gezeceğini bilmeyen kısa pantolonlu çocuksun sen hâlâ. Sen ki...

Sen, Françesko'sun işte...

Gayrı tadı kalmadı bu oyunun

"Ağla çeşmim eski lezzet kalmamış peymânede
Nerde sâki ehl-i dil yok meclis-i mesthanede"[14]

Musiki bir sır olmalı ancak,
sırrı söyleyenler uykuda mı ne?

BİR NEY SESİ İLE BAŞLADI muhtemel ki bu sır. Evvel vakitte ney sırrını aşikâr etti de sinesi dağlanmış kamışlar dinledi. Sonra ud, tambur, kudüm işitince bu gizliden savtı, ciğerleri pare pare oldu da onlar da iştirak etti. Sonradır ki sükût nedir idrak edemedi yanmış sazlar. Nerede bir ciğeri yanmış, aşka meclup, derde meftun görseler bir deva olmak için düşürdüler sesleri nazik bedenlerine. Acıyı sese benzetmek, kederi sesle resmetmek dilediler ama kendileri derde düştü, kendi bedenleri yandı aşkın ateşinden de âh edip inlediler. Sazların ağıtlarına, gözyaşı döktükleri vakit âh u eyvahlarına musiki dedi

[14] Cahit Öney.

âdemoğlu. Musiki ki gönlün lisanına verilmiş bir isimdi esasında. Gönül bu, gizliden de konuşur, aşikâr da eder aşkı. Gizlediği vakit dert, söylediği vakit sanat oluyor.

Şiir aşkın gözden damlattığı kanlı yaş ise musiki de aşığın kül kokan feryadıdır. Aşkın sese düşmüş halidir esasında. Ve bir vakitler bu sesi lisana öyle güzel düşürenler olmuş ki, saza öyle güzel söyletenler olmuş ki. Şimdilerde kulağımızda bir gürültüye benzeyen kalabalıkları silebilsek, âh bir dinleyebilsek Dede Efendi ne söylüyor, bir yanda bülbül gam ile ağlıyor, Itri minareleri titretiyor. Sonra vakit eskitse de en yeni dediğimiz isimleri her yanık sazın sinesine hakkedilmiş bu birkaç üstadın ismi kalıyor.

Bir vakitler işittiğim bir kelamı hep hatrımda saklamışımdır. Bağlamamın kırık teknesini tamir edecek usta; "Kırık saz daha dertli söyler, yeni bir sazdan işitemeyeceklerini işitirsin yaralı bir sazdan" demişti. Âh ne de doğru söylemiş! Yanmasaydı bu musiki ile kubbelerde aşkı yankılatan insanlar yakabilir miydi bizim sinemizi böyle şarkılar. İlla ki bir istisnası var; musiki gönül işidir ve elbette ehl-i gönle yaraşır. Dede gibi, Itri gibi... Zira gönlün lisanını iyi bilir onlar.

Mâziden bir ses geliyor işitiyor musunuz? Bazen Tamburî Cemil söylüyor, bazen İsmail Dede Efendi dinliyor bazı vakit oluyor, susuyor bütün sazlar önde Itri ile bütün bir ümmet tekbir getiriyor. Ne hoş değil mi Mevlevilerin semaı; bir yandan ney feryad ediyor, bir yanda kudüm sine deliyor ve dönüyor bir derviş; sanki dünya onun etrafında devran ediyor. Sonra, seneler sonra ve belki asırlar sonra bir şair çıkıyor da musikiye methiye diziyor, bizi bize anlatan musikiye;

"Çok insan anlayamaz eski musikimizden
Ve ondan anlamayan bir şey anlayamaz bizden"[15]

[15] Yahya Kemal Beyatlı.

Eskiler derler ki kerametini aşikar eden ermiş dünyadan göçer gider. Diğer insanlar onun kerametinden haberdar oldukları zaman, ömür denen kum saatinin içindeki taneler tükenir de irtihal eylerler. Muhtemel ki onlar da musiki ile kerametlerini faş eylediler gözümüze de bu dünyada bu kadar kısa zaman kaldı ve gittiler. Giderken musikiyi de mi götürdüler bilemem, hoş bu suale cevap vermek haddimi aşmak olur lakin bildiğim bir şey var ki bir sırra ses verdi ve uykuya daldı onlar...

Dede Efendi musikinin gidişatını gördükten sonra bu diyarı terk edip gitmeyi planlıyor. Kendini sürgüne gönderiyor kendisi tabir caizse. Zira biliyor o da asırlar sonra bir şairin kulağımıza fısıldadığı sırrı;

"Bir yerde ki yok nâmeni takdir edecek gûş
Tazyî-i nefes eyleme tebdîl-i mekân et"[16]

O dahi öyle ediyor. Ama rivayet olunur ki gitmeden evvel yakınlarına son bir söz söylüyor; "Gayrı tadı kalmadı bu oyunun."

Onlar musikiye gönül verdi, aşka ses verdi ve gittiler... Ruhları şad ü handân olsun...

[16] Ziya Paşa.

Sehr'e Dair

İstanbul, sana ne olmuş böyle?

"Bu şehr-i Stanbul ki bî-mislü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır"[17]

Bir cümle dökülüverir dilinden ve biter kâtibin söyleyecekleri... İstanbul hatra gelince cümleler vesaire olur...

ŞEHİR YAZILARI YAZMAYI sevdim hep. Şehirleri anlatmak, onlar hakkında konuşmak, onlarla konuşmak belki, beni en derin ilham kuyularına saldı. O vakitler bir peri suret geldi de ilham döküverdi kalemimin uçlarına. Canlılardan görülmeyecek denli fazla vefa gördüm onlarda, onlar tarihin resmiydi yarısı kararmış aynamda. En azından onlar geçmişlerini unutmuyor, onu yok saymıyordu. *Sonraları bilemedim bir şehri güzelleştiren insanlar mıydı yoksa şehir miydi insanları güzelleştiren?* Hep cevapsız kalacak bir soru bu benim için. Cevabını vermekten korktum belki de. Ya da şehrimi yabancı birinin el-

[17] Nedim.

lerine teslim etmek istemedim. Benim olmayan soruların cevapları da benim olmazdı elbet. *Şehirler güzeldi, insanlar güzel olduğu için güzeldi; şehir güzel olduğu için güzeldi insanlar...*

Bilen bilir İstanbul'a sevdamı... "İsimleri insanların karakterini etkiler" diyorlar, belki de o sebeple bu kadar çok sevdim, bilemiyorum. O ki bir nazenin gonca, bir dil-efsun güzel, bir sırr-ı kadim belki de. Ya da Mecnun'un Leyla'sı, Kerem'in Aslı'sı, Tahir'in Zühre'si... Ne isim vereceğimi bilemesem de önceden verilmiş bir ismi var zaten; şehirlerin ecesi.

"İstanbul'a sahip olan cihana sahip olur" demiş eskiler. Şaşılacak söz! Hâlâ bizim İstanbul. Lakin bu işte bir garabet var.

İstanbul ben onu tanındığımda bilmem kaç yaşlarındaydı ama ben on beş yaşındaydım. Onu ilk gördüğümde Ayasofya'yla Sultanahmet arasında bir seyyar satıcının ellerinde titreyen resmine bakıyordu. Bir kartpostal belki tam hatırlayamıyorum, geçmiş zaman. Çocuksu düşler gördüğüm yaşlarda İstanbul sanki cana gelmiş de bana bakıyor gibiydi. O sıralar onun da atan bir kalbi olduğuna kanaat getirdim. Onu hep başında yeşil bir bayrak gibi onurlu duran örtüleriyle, üzerinde hâkî yeşil feracesiyle, gözlerinde karadan kara sürmesiyle hayal ettim. İncecik parmaklarının her biri birer minare olmuştu sanki. Mavi gözleri deryaya renk vermiş ve sema dahi ona özenmiş de maviye boyanmıştı. Ellerinde o zaman tam da manasına akıl erdiremediğim bir Medine kınası, ne de güzel görünüyordu hayalimde ölmüş efsane şehirlerin bu nurlu anası. *İstanbul'da büyüdüm, doğru. Lakin onu tanıdığımda on beş yaşındaydım ben.*

İstanbul bir insana benzer ona gerçekten görmek için bakarsan. "Sadece bir şehir" deyip de ayaklarının altına alırsan onu sana söyleyecek hiçbir sözü kalmaz ki. Sen sevmezsen onu İstanbul senin olmaz ki! "Leyla'ya bir de benim gözümle bak da ondaki ilahî tecelliyi gör" diyen Mecnun gibi, belki de

İstanbul'a–çok mümkün olmasa da–Fatih'in o kara gözleriyle bakmak icap eder.

Yakın zamanda yine ziyarete gittim İstanbul'u. Bahane başka olsa da ben esasında onu görmek, yine aynı yerde onu seyretmek için gittim. Ama İstanbul yoktu orada. İyimser olmayacağım belki de başka şehirlere bakmış olmaktan gözlerim artık eskisi kadar iyi görmüyor ama İstanbul'da bir şeyler eksilmiş sanki. Ya da ne bileyim alınmış İstanbul, kırılmış... Belki de insanların artık kendine Fatih'in gözüyle bakmadığından ya da başından o nurlu örtüyü atmaya çalıştıklarından. Belki de Fatih'in vasiyetini torunlarının unuttuğundan. *Sahi ne vasiyet etmişti Fatih? "Ayasofya ilelebet cami olarak kalsın" mıydı?*

Ben bu kez bir kat daha makyaj gördüm İstanbul'un yüzünde... Sinan yüzlü, leyli gözlü şehrime hiç benzetemedim onu. Sonra usulca bir yere oturdum. Aklımda Nedim'in şiirinden gayrı bir şey kalmadı. Sustum, içimden kendi kendime okudum;

"Yok bu şehr içre senin vasfettiğin dilber Nedim
Bir peri-sûret görünmüş bir hayal olmuş sana"[18]

İstanbul, sana ne olmuş böyle?

[18] Nedim.

Sizin şehriniz hâlâ konuşabiliyor mu?

HEP DERLERDİ "Şehirlerin de ruhu vardır" diye. Nasıl inkâr ederim ki! "Şehirler de insanlar gibidir" demek geliyor içimden İbn Haldun'dan iktibasla ve biraz da değiştirerek: Şehirler de insanlar gibidir; doğarlar, büyürler ve ölürler. Peki ya ecel mi onları da ölüme sürükleyen ya da daha farklı sorayım katilleri kim ki onların?

Aslında bu sorular yoktu zihnimde. Ben daha mesrur sözler yazacaktım. Ama dün gece şehri dinlerken birden aklıma bu sualler düştü. Gecenin o en sessiz vaktinde öylece şehre kulak kesilip de onu dinlerken fark ettim. Kulaklarımda lisansız bir uğultu... Sanki biri yardım dileniyor, meded diliyor gibi.

Konuşan şehir... Evet, şehrin çatlamış dudaklarından sızıyor bu garip uğultular. Besbelli ki bana bir şeyler fısıldamak istiyor. Belki de ben böyle vehmediyorum. Yok, hayır gaipten sesler duymuyorum! Şehir benimle konuşuyor. Ama sanki ağlıyor.

Peki, ama ne diyor bana?

Bu şehrin hangisi olduğunun inanın bir önemi yok. Doğuda, batıda; kuzey ya da güneyde olması fark etmez. Gâh bir deniz kıyısında olsun, gâh ulu bir dağın eteklerinde kurulsun. İnanın ki fark etmez. Çünkü şehirler aynı dili konuşuyor.

Sesleri anlamak için kendimi hiç zorlamıyorum. Alışıldık insan hali işte. Yerde yatan birini görsek elimizi uzatmıyoruz ki! Yerde düşen biz olsak uzatılan eli tutamıyoruz. Güvenemiyoruz. Ne hale getirdik dünyayı. Esef ki esef...

Dedim ya; aslında bunları yazmayacaktım ben. Daha mutlu daha güzel kelimelerim vardı. Ama o gece vakti uluyan sokak köpeklerinin seslerinde şehre bakınca içim burkuldu. Sahi biz şehirlere ne yaptık böyle ki artık konuşamıyorlar da sadece inliyorlar?

Her taraf çöp yığınlarıyla, metal yığını arabalar, beton yığını ve estetikten mahrum binalarla dolu. Sokaklardan yağmur suları-ki en saf sudur- çamur olmuş akıyor. Yeşili görmek için toprağın altına mı bakmak gerekecek artık!? Tek ağaç görmek için kilometrelerce yol gidiyoruz. Şehrin dışına, insanların olmadığı, bozmadığı yerlere bakıyoruz.

Aslında ben bunları yazmayacaktım. Şayet şehir bana inlitisini duyurmasa ve sokaktaki şu evsiz köpekler uğuldamasaydı acı acı daha umutlu kelimeler düşürecektim dilimden.

Benim şehrim konuşamıyor artık. Sahi sizin şehriniz konuşabiliyor mu?

Yağmurun yaktığı şehirler de vardır

HER YAĞMUR YAĞDIĞINDA seyre çıkar hayallerim. Bir damla ile şehrin koynuna düşüp gözlerimi yumasım, yağmur altında sırlı düşlere uyuyasım gelir... Lakin her uykunun nihayeti kâbuslarla boğulur ve ağlar şehirlerim...

Yağmurun yakışmadığı bir şehir var mıdır bilmiyorum. Öyle güzel, öyle nazlı bir damla ile düşmek için bir yere tek bir meleğin avucunda gizi toza vermek isterdim. Ve ben ismini bilmediğim bir şehirde bir damla yağmur olmak, kara bir toprağa konmak murad ederdim. Kelamım duam olsun, yağmurlar taşısın duamı, rüyalarım can bulsun dilerdim. Lakin ne elem ki, yağmurun yaktığı şehirler de vardır.

Gam bulutundan süzülen damlalarla ıslanmış kâbuslarım var şimdi dudaklarımda beyhude terennüm ettiğim, bazı vakitler haykırarak söylediğim bazı vakitler söylemeye tereddüt ettiğim. İnsanların anlatamadığı acıları olur hep, lisanına söyletemediği, istese de tek bir âdeme dahi dinletemediği... İşte ben her yağmur damlasını şehrin gözlerine kondurulmuş

nemli bir buse telakki ederim. Onlara bakar lakin anlatamadığım, lisanımın anlatmaya rıza göstermediği acıları, kederleri seyrederim. Sonra kendime şairini bilmediğim şiirler dinletirim:

"Bulutların gözlerinden düşen, nur elinde bir damla olsam
Düşsem dünya avucuna, konacak bir sarı yaprak bulsam
Nâgâh değse camdan bedenime elleri insanların
Bütün mevsimleri unutsam, remzi olsam nisanların"

Ben hangi şehirde geceleyecek olsam da gündüzü hep o hayal şehrimde uyandırmak için bir dağ yamacında, belki bir yağmur duasına çıkar, belki de kızıl gonca gül yaprağında âşık bir katre yakarım. Tütsülerim yalnızlığı ve bilmediğim bir pazarda yalnızlık alır, tebessüm satarım.

Bir şehri yalnız başına gezmek gibidir bazen yağmurları seyretmek. Bazen de sönmüş bir ateşi tekrar yakan bir kıvılcımı görmek gibidir. Onların toprağa değişini dinlemek... Bazen Bistam'ı, bazen Belh'i, bazen Semerkand'ı, bazen Kudüs'ü ama en ziyade Yesrib'i göreceğim rüyalara yatarım.

Yeşil bir göğün süslediği şehirlerimin anahtarıdır yağmurlar. Onlar varken şehre kimse görmeden girer, sükûnetle cevelan ederim. Kimsenin bilmediği dehlizlerde muhabbet satar, ıstırabı alırım. Yok sayarım ufacık bebekleri gözyaşlarının aksinde öldürülen anaları, sanki onlar yokmuş gibi davranır bir ömürlük tebessümümü onların avuçlarına bırakır, bütün kederlerini heybeme atar, yıldızlarla yakarım. Yağmur, ismini bilmediğim o şehrimin anahtarıdır benim; bazen bir Srebrenitsa, bazen bir Kudüs, bazen bir Bağdat, bazen bir Grozni, bazen bir Karabağ olurum. Geceleri düşerim bir nur bulutunun gerdanından ve her yağmur yağdığında bir annenin gözyaşına konarım.

Şimdi geceyi hangi şehirde leyli bir gökyüzüyle setredersem edeyim, ben her sabah yağmur ile süslenmiş bir şehre

uyanmak için bulutlara dua ederim. Zira bilirim ki yağmur en ziyade gözü yaşlı anaların şehirlerine yakışır. Ve esasında yağmur ölmüş bebeklerin gözyaşlarıdır zira yağmur damlalarını melekler taşır.

"Sevdiğim bir şehir vardı, acımadı, ağlattılar
Önce gözlerini sardı, mezatlarda sattılar
Bilmem nasıl yanmayıp, zindanlara attılar
Ben şehre aşk ettim, insanlar beni aldattılar

Gönül ile seyrettiğim bir şehir vardı, yaktılar
Ölülerden dağ yapıp, ar etmeyip baktılar
Yeşil libasını söküp kızıl bir ateşe attılar
Bir şehrin gözlerinde yağmuru ağlattılar"[19]

[19] Emir Fuad.

Kelâm'a Dair

"Neden yazıyorsun?" diye soranlara cevabımdır

"Yazmak bir uyku, ölümden daha derin."[20]

YAZMAYA BAŞLADIĞIM İLK günden beri defaatle karşılaştığım suale cevaben... Bu, derdini kalemi ile anlatan bir garibin hal beyanıdır.

Kelimeler hep beni sevdiler diye inandım ben, belki öyle vehmettim ya da belki hayal... Ama gönlümü hep onlara verdim ben. İstedim ki canım onlara mesken olsun, bir garip diyarda cevelan edeceklerine gelsinler de benim sineme düşürsünler başlarını. Gecelerce onlarla hasbihal edeyim, gündüzleri dizleri dibinde kelam edeyim, dahası onları seyredeyim nazlı nazlı salınırlarken. Onlar hiç söylemediler, sırrı aşikâr etmediler ama ben hep kelimelerin beni sevdiğine inandım. Aldandıysam cürüm benim, kendi yalanıma aldandım.

Ne vakit gözümden bir damla yaş düşecek olsa onlarla pay-

[20] F. Kafka.

laştım ben. Daha açık söyleyeceğim, kelimelerle ağladım. Öyle çok sevdim ki bir kâğıt parçası üzerine gözyaşım damladığında genzime değen kesif ıtrı. Muhtemel ki sırf bu nedenle gömleğimin ceplerinde safran sarı kâğıtlar taşıdım...

Kimisi kolay zanneyler belki de yazmayı ya da yazan insan her daim mesrurdur sanır. Oysa ne tuhaf ben hiçbir kelimemi sinemi yakmadan tutuşturamadım. Ben hiçbir kelimemi ağlamadan konuşturamadım. Ve hiçbir kelimemi sevdiğine kavuşturamadım. Ezcümle yanmadan yakamadım. Onlar olmasa hep noksan kalacaktı hayalhanem. Dudaklarımda hep kan çukuru bir çatlak, yanaklarımda cemali söndüren bir kırık tebessüm olacaktı. Kelimeler olmasa ağlayamayacak, gönül lisanımı anlatamayacaktım.

Yazmak acı verir demişti düşlerimde bir şair. Lakin yazan insanın en ziyade istediğidir kelimelerle hasbihal eylerken gönlü büryan eylemek, canı zindanlara haps eylemek, sözü kâğıtlara aşk eylemek... Hâsılı kalemi tutuşturmaktır yaptığım, kelamı tutuşturmaktır. Dili mecruh eyleyen bir ağıtı dahi ağlatmak, kâğıdı ilhama yandırmaktır.

Yazdıklarım gönlümün lisanıdır. Ne fısıldarsa gönül tılsımım kulağıma kendim dahi işitmeden kelimelerime dinletirim. Söylemekten dahi utandığım sırlarımı onlara söyletirim. Onlar benim rüyalarda halkettiğim diyarı bilirler, onlar gönül lisanımı fehmeder söylemeden gelirler. Kelimelerim aşkı bilir aşkı bana öğretirler.

Demem o ki yazmak bir aşk ve parmaklarıma nakışlı. Kalemi her tutuşumda feryad eder, âhlarımı satıra dizerim.

Neden yazıyorsun diye soranlara cevabımdır; mecburum...

Bu yazı kül kokar

"Gül ateş gülbün ateş gülşen ateş cuybar ateş
Semender-i tıynetan-ı bestir lalezar ateş."[21]

BİR YANGINA MEFTUNDUR bu yazı. Bu yazı bir mecnun gülüşe, bir çılgın söze yakılmıştır ancak. Harfler yanar, sözler yanar, kalemde mürekkeb, satırda harf, dudakta sesler yanar. Bir harf koparır önce feryadı, bir zaman âh eder. Şairlerin dur diyesi gelir gidenlerin ardından bigâne. Şairlerin ağlayası gelir sözler susar ne çare?

Bu, ateşte kavrulmuş bir mürekkeble yazılmıştır kan kızılı ellere. Ateşlerle dolu bir kuyuya atılmıştır. Bu yazı yanık kokar, kül kokar.

İlkin gül yanar. Ellerinde dikenleri âşıkların... Sonra sözleri tutuşur söze meftun olanların. Değil mi ki; aşk lazımdır sözü ateşe düşürmek için. Değil mi ki ateş-i aşk gerektir söze girmek için, kelama düşmek için. Ne beyhude bir uğraştır elden

[21] Şeyh Galib.

çekmek o dikenleri. Ve ne boş iştir sözden yangını sökmek. Yanmamış bir harfle kelimler düşürmek... Beyhude

Yanmayan kelimeler düşmesin lisanıma Ya Rab!

Dili tutuşturmayan kelam dudağıma değmesin. Dimağımı yakmayan söz kulağımdan girmesin. Bir har düşsün parmaklarımdaki nev-zuhur izlere. Dudaklarıma yeni bir lisan devşirsin de geçmişimi yakayım. Sözleri ateşîn kuyulara atıp, ateş suyuna batırayım dudaklarımı. Her harfle bir bir parçalayayım satırlarımı. Ben pervane, sözler şem olsun da yanayım.

Bir harf... Bana yalnız bir harf fısılda ki kırılsın efsunu lal ü ebkem kalemimin. Bana bir sır ver de kendi sırrımı açsın dudağımdaki bu terennüm. Kaybolmadan daha ellerimde firarî harflerin izleri, ben şairlerin ellerine yapışayım. Yanık buse...

Ellerimde yanık izleri...

Yangına düşüp de yanmayanın yerine, kuyuya girip kaybolmayanın yerine ben yanayım, ben düşeyim kuyulara. Çöllerde ben seğirteyim, ben yoldaş olayım ahulara.

Yanmış bir harf ver bana.

Söylerken gözlerimin yaşı kurusun, yazarken kırtaslara ateş düşsün, ellerimde göz göz yaralar, yağmuruma kül düşsün. Bir harf ver bana, yansın gülistanda bülbüller, dallar kırılsın, gül düşsün.

Dilimdeki sözleri harabata çevir bir harfle.

Âh ben bulamıyorum. Lisanın kayıp, konuşamıyorum. Gözlerimin önüne düşür her şeyi de mana tecessüm etsin. Bana ateş kokan bir harf ver Ya Rab. Yanmazsam sönemiyorum.

Bu yazı yangına meftun yazılmıştır. Bir ateş-i suzana atılmıştır. Harf düşsün diye semadan. Elleri tutuşsun diye şairlerin. Dilleri tutuşsun diye söz söyleyenlerin. Bu yazı kum tepelerine gömülü genc-i mutalsam. Saklanmıştır...

Şu yanan kaknüs mü? Küllerinden yeniden doğacak!

Kelimeleri okumazsan bu yazı yanık bir gül kokar! Mürekkebi yanmış harflerin; keskin bir kül kokar.

Kitaplarla konuşmak

KİTAPLARDA BİR DÜNYA SAKLI... Farklı bir alfabe sanki onlar. Onlar bizimle konuşmak için asırların suskunluğuyla bekliyorlar öylece. Ne kadar çok söyleyecekleri var! Ne kadar da çok şey biliyorlar!

Kitaplarla konuşmak kaç asırlık rüya? Görmek için gecelerce beklenmiş ve o rüya için uykuya dalmış sanki insanlar. Kitaplar konuşuyor ama dinleyecek insan lazım. Dinleyecek kulak lazım. Daha açık söylersek onlar size gelmiyorlar, gelemiyorlar. Sizin zahmet edip onlara gitmeniz lazım. Nazenin kapaklarını nazikçe açmanız ve belki de kelimelerin gözlerinin içine göz kırpmadan bakmanız lazım. Size güvenmezlerse hep bir şey saklıyorlar. Kitaplar konuşuyorlar ama biz dinleyebiliyor muyuz?

Her bir kitabın ayrı bir dünyası var. Ayrı bir dünya, ayrı bir âlem her birinin içinde olduğu... İstiyor ki sen dahi okudukça o dünyaya giresin. Kelimelerle anlatmak istediğini bizzat gözlerinle göresin. Sana sadece öğretmek istemiyor o ya da sa-

dece okumanı istemiyor; onun âlemine girmeni ve her harfin manasını görmeni istiyor. Göz kapaklarının içine dünyasını resmetmek ve zihninde bir yer edinmek istiyor. Kitaplar konuşuyorlar. Hem de yazarlarının diliyle değil, yazarlar onların kelimeleriyle konuşuyor.

Her kitapta bunları düşünüyorum ben. İstiyorum ki kitap ince parmaklarıyla tutsun elimden beni kendi dünyasına götürsün. Kelimelerini tek tek seyredeyim istiyorum. Onun âleminden okumak ve onun âleminde okumak istiyorum bana söyleyeceklerini. Hatta okumak değil de ondan dinlemek istiyorum.

Okumak tek taraflı... Ama kitaplar konuşuyor. Benim yapmam gerekense dinlemek. Onlar konuşurken sessizce dinlemek. Yani kitapları okumak dahi yetmiyor. Onları duymak gerekiyor. Hissetmek gerekiyor kâğıt kadar güzel kokan nefeslerini. İşittiğin her sesten daha kısık seslerini duymak gerekiyor. Onların yaşadığına inanmak, onların konuştuğuna inanmak, dünyalarının varlığına inanmak gerekiyor. Yoksa hepsi suskun...

Kitaplarla konuşmak, onları dinlemek... Her kitabın içinde ayrı bir âlemin var olduğunu bilmek... Güzel şey...

Kitapları dinleyin. Onlar hep sizinle konuşuyor...

Kâmus nâmustur

"Ey Nedim ey bülbül-i şeyda neden böyle hamuşsun
Sende evvel çok nev'aler güft ü gûlar var idi"[22]

Bir günah işlemedim ben,
kelimeleri bu denli sevmekten başka...

HER KELİMENİN KENDİ HİKÂYESİ vardır bilmem bilir misiniz? Hatta biraz daha abartarak diyebilirim ki her kelimenin kaderi vardır aslında. Kimi çok mesrur bir hayat sürer lisana düştüğü ândan şimdiye dek, daha ilk günkü taravetiyle lisanda cevelan eder, kimi dünyaya gelme gafletini bir kez göstermişliğine yanar. Kimi unutulanların, terk edilenlerin, mağlupların olduğu bir diyarda isimsiz gezer durur–ki isimsiz kalmak bir kelime için ölmek demektir–kimi ise henüz doğmadan ölmüş bir cenin-i sakıt olarak kalır daha ismi bile konmadan.

Onların da ismi konulmuş ya da konulmamış olsun yaşa-

[22] Nedim.

dıkları bir memleketleri olduğuna inanmak bana daha ilgi çekici geliyor. Kelimeler olmasa insan dahi mevcut değil. Değil mi ki, ismi olan her şeye mevcut diyor âlimler. İsimler kelimelerden mürekkeb, kelimeler ise insanlar konuştukça var oluyor. İnsan var olmak için bir isme, bir kelimeye muhtaç, kelime var olmak için bir lisana, bir dudağa bir dile yani ki insana muhtaç.

Hz. Âdem'e kelimeler öğretildiği vakit ne dedi, ne söyledi çok merak etmişimdir hep. Öyle merakımı celbeder ki kelimelerin hikâyeleri, aslında menakıb-ı kelimat diye kitaplar bile yazılmalıydı derim bazı vakitler kendi kendime. Onların senelerce hatta asırlarca neler çektiklerini bilmek ne bileyim bana onlarla beraber yaşıyormuş duygusu veriyor. Bilmem siz de hiç öyle düşündünüz mü ama kelimeler insanlara benziyor gibi geliyor bana. Zaman onları ya çok değiştiriyor ya da tamamen unutuluyor bazıları.

Kelimeler size öyle gelmese de ömür sürüyorlar âdemoğulları gibi ve onlar kadar eski, yaşlı ve yorgunlar. Ve belki de insandan daha eski, daha yaşlı, daha yorgun kelimeler var...

Bu ister hayal olsun ister muhal olsun benim inanmak istediğim ve inanmış olmaklığımla da mesrur olduğum bir sır. Sırrı faş ediyorum belki şimdi ama esasında baştan beri bu anlattıklarım bir bahs-i diğer. Asıl söylemek istediğim başka; kelimelerimizi öldürüyoruz kendi ellerimizle, ya o zaman nasıl ismimiz olacak ve yaşadığımıza nasıl inanacak insanlar? Dilimiz; ölü, isimsiz kelimeler mezarlığı...

Bundan bir asır evvelinde ve belki de daha yakın bir tarihte satıra düşmüş bir kitabı okuyamıyoruz, anlayamıyoruz, mana veremiyoruz.

Ne tuhaf! Anlamamanın yanında bir de düşman kesiliyoruz kelimelere. –Bir paragraf evvel demiştim kelimeler de insanlara benziyor diye. Baksanıza kelimelere bile düşmanlık

ediyoruz. Doğru değil mi ya onların da insanlara benzedikleri?- sırf eskiye düşman olacağız diye dilimize de düşman oluyoruz. Sonra o beğenmediğimiz kelimeler yerine devşirme onlarca kelime bulup güle orkide aşılıyoruz. Olacak şey mi ki? Sonra bir takım ulema makulesi çıkıp "eskidir" diye ne bileyim "zeytin" yerine bir başka acayip kelime, diğer bir kelime yerine bir başka ucube getiriyorlar. Allah aşkına elimizin tersiyle ittiğimiz şey altınla mukayese edilmeyecek bir hazine. O bizim kültürümüz, mâzimiz...

"Kütüphaneler tuğla yığınına dönmüş atıl binalar oldu." Ne acı ki anlayamıyoruz lisanımızı. Türkçeden Türkçeye tercümeler yapıyor, sonra onları dahi anlayamayıp tekraren tercüme ediyoruz. Altının yerine demirden parçalar koyuyoruz. Ama tutmuyor. Bari vaktiyle şeyhülislamlık da etmiş bir ceddimizi yad edelim de kelimelerimiz de bahtiyar olsun;

"Altın ile mizanda bir gelse dahi zeng
Sıklette bir olmak ile kıymette bir olmaz."[23]

(Anlamadığınızı biliyorum. İşte anlatmaya çalıştığım da tam bu. En azından ne demek istediğini anlayamaz mıydık? Bu kadar yabancı olmak zorunda mıydık aslımıza?)

(Yine de ben "Türkçe'ye tercüme edeyim" bu Türkçe beyti; altın ile demir terazide eşit gelseler de, tartı da bir olmak ile kıymette bir olmak aynı değildir.)

İşte böyle ey karî. Birkaç okka demire satıyoruz okka okka altınları. (Hoş biz bu ticarete yabancı da değiliz. Tarihî evrakları okkayla satanları da gördü bu millet.) Okuyunca bu ve bunun gibi binlerce şiiri benim şimdi şiir diye işittiklerim ve okuduklarım su görmüş teyemmüm gibi hükümden sakıt oluyor. Onca unutulmuş, yüzüstü bırakılmış, nesilleri kesilmiş kelimelerin ardından ağıtlar yakıyorum. İşitirler mi ağıtlarımı

[23] Kemal Paşazade.

bilmiyorum ama ben onların dizleri dibinde mâziden kulaklarıma fısıldadıkları kıssaları, hayatları, zamanları dinlemek için gecelerimi yok sayıyorum.

Esasında inandığım her kelimenin o dilin namusu olduğudur. Hatta atalarından kalan en kıymetli terekenin o olduğuna inanmak geliyor içimden. Ve hâsılı buna inanıyorum da. Ceddimizden kalan o kadar çok fazla şeyi elimizin tersiyle ittik ki yapacak hiçbir şey kalmadı şimdi de onların dua ile dolu dillerini unutturuyor ve tarihi, geçmişi ve ceddimizi susturuyoruz. Bu redd-i miras mı ki?

Sizce de öyle değil mi? Öyle olmalı...

Muhtemel ki insanlar sırtlarını bu denli döndüler diye lisan-ı aslilerine zihnimde sırf bu kelimelerin yaşadığı bir diyar kurdum ben. Onları dinledim, onlarla hasbihal eyledim, şiirlerimi onlara söyledim. Ve onların içinden bana defalarca hikâyesini yazdıran kelimeler oldu. Öyle güzel olanları vardı ki içlerinde, öyle latif, öyle nazenin gezenleri... Tek başına onlarca beyitlik bir şiir ile kıymette tartılabilecek olanları vardı ki.

İnanamazsınız. Hoş inansaydınız "Allahaısmarladık" yerine "Bye", "Teşekkür ederim" yerine "Mersi" demezdiniz. Benim kelimelerle vakit tükettiğim bir diyarım var ve onlar bugünün insanının dudaklarında kirlenmek istemiyorlar. Atalarınız küstü mü size yoksa da sustular, sükût ettiler böyle, dillerini anlamıyorsunuz.

Yok, hayır!

Onları siz susturdunuz ve susturuyorsunuz hâlâ. O diyarda benim altınla süslenmiş, atalarımın diline değmiş, gümüşle simlenmiş kelimelerim var. Lakin gözlerinden mürekkep rengi yaşlar damlıyor. Zira bu zamanda kendi soylarından gelen insanlar onları anlamıyor.

Kelimeler göçüyorlar, hicret ediyorlar şimdi bu diyardan, bu dudaktan, bu lisandan. Ve ben bu kervana yetişip yetişme-

yeceğimi kestiremesem de arkalarından haykırıyorum; "Gitmeyin, kamusu namusudur bir milletin."

Bu kadarı kâfi...

İntehâ.

Yazmak özgürlük gibi...

"İnsan her şeyi açık açık söylemedikten sonra neden yazı yazsın ki?"[24]

HAYALLERİM YİNE MÂZİDE bir mekâna uçurdu beni. Peri-i ilham ellerimden tuttu da bir garip diyara sürükledi bütün düşlerimi. Bir rahlenin başında, önünde aharlanmış nazlı kâğıtlar, gül ıtrı ile karılmış mürekkepler duran şairin dizi dibine bıraktı. Bilemezsiniz mum ışığında yazı yazmak ne kadar da aşk verir gönlü olana. Yine bir düş, yine bir düş... Âh ne çok isterdim bu rüyamın dahi gerçek olmasını...

Kelimeler benimle konuşur demişimdir muhtemelen daha evvel ya da belki onlarla konuşan benimdir. (Muhtemel ki bu delilik gibi gelecek bazılarına, ama olsun.) Onların dünyasında yaşamaktan, onlarla konuşmaktan öyle haz alıyorum ki zira onlar bana kimsenin söyleyemeyeceği sırlar fısıldar ve bana benim gizlerimi ifşa ederler. Bazıları buna bilinçaltı diyorlar

[24] Ahmet Hamdi Tanpınar.

oysa benim bildiğim tek şey şu ki; insanın bilinçaltı da gizlediği her şey de kelimeler olmadan konuşamaz bile. Yazmak rüya görmek gibidir onun için. Evvela kendi zihninizde bir âlem var ediyorsunuz, sonra o âlemde yaşıyorsunuz ve anlatıyorsunuz o diyarda yaşadıklarınızı başkalarına. Ve hatta bazı zaman oluyor anlattıklarınıza siz dahi inanıyorsunuz. Muhtemel ki o sebeple söylüyor Hz. Fuzûlî:

"Aldanma ki şair sözü elbet yalandır."

Bana yalan söylesin de şairler, Hz. Fuzûlî gibi söylesin...

Ve yine aynı şekilde oğluna vasiyetini söylerken on üçüncü asrın İranlı şairi Nizamî; "Şair olma benim gibi" diyor "zira onlar yalan söylerler." Lakin o da biliyor ki; insan en büyük yalanları kendine söyler. Mademki yalandır şairlerin sözü; Fuzûlî de Nizamî de daha onca şair de yalan söyler dedikleri vakit de yalan mı söylüyorlar? Öyle olsun, öyle olsun ki aldandım ben. Sen şiir söyledin, ben kelimelerin efsununa kapıldım, evvelce ben yandım, sonradır ki yaktım bütün kelimeleri. Yazmak için canı yanmalı şairlerin ve her vakit gözünde yaş var kelimelerin...

Yazmak yalnız kalmaktır belki de... Unutmaktır gündüzü, geceye ağıt yakmaktır. Ne vakit bir yerde sussa bir şair gecelerime tabirsiz rüyalar düşer. Yazmak onun için "unutmak" diye lisana düşen kelamı bile unutmak demektir biraz da. Eskimiş, dağlanmış ve hatta yıllanmış bir yaranın kabuğunu sökmek gibi. Yara geçse de izi kalır. Dikkatli baksa belki de okuyanlar her satırda birkaç yara izine rast gelirler.

Yazmak için korkmamak icap ediyor sanıyorum. Hatta ağlamak... Bir damla da olsa gözyaşı düşürmek mürekkebe ve öyle yazmak... Belki de yazamamaktan korktum her vakit de korkularımı yenmek için karanlıktan korkan küçük çocukların neredeyse bağırırcasına şarkı söylemeleri gibi yazdım. Hayal ettim sadece ve hayalleri söze değdirdim. Bilemezdim yaz-

manın aşk kadar müptela ettiğini.

Her ne ki ölüm demek dahi olsa yazmak; bu derdin çaresi yok hiçbir tabipte. Ve ben derdi dert ile çekenler, ateşi ateşle söndürenler gördüm. Kalemiyle savaşanlar tanıdım. Kaleleri harflerle örenler, bir doğru uğruna bütün bir ömrü kâğıt üzerine serenleri bildim. Para denilen şeyi müsvedde kâğıdı farz edip, kalemlerinin yongalarını miras bırakanların isimlerini ezber ettim. Gün geldi Baki dedi ismine bilenler, gün geldi Fuzûlî, Ahmed, Nabi, Nef'i, Mehmed, Necip, Yahya... Lakin isimleri hep aynıydı esasında; şair. Hayat denen şeyi diğerlerin anladığı manada yaşamayıp da onu yazanlardı onlar. Her harf yaralarının izleri miydi? Bilemem. Yaşamadılar da yazdılar ve vakit geldiğinde sustular. Öyle demiyor mu üstad İsmet Özel:

"Yaşasaydım,
Yazar mıydım hiç şiir."

Bir rüyaya düştü yine hayallerim. Peri-i ilham ellerimden tuttu da bir garip diyara sürükledi bütün düşlerimi. Bir rahlenin başında, önünde aharlanmış nazlı kâğıtlar, gül ıtrı ile karılmış mürekkepler duran şairin dizi dibine bıraktı. Bilemezsiniz mum ışığında yazı yazmak ne kadar da aşk verir gönlü olana. Yine bir düş, yine bir düş... Âh ne çok isterdim bu rüyamın dahi gerçek olmasını... Uyanıyorum bir rüyadan parmaklarımda yara izleri...

Yazmak özgürlük gibi, ben kendi ülkemi kuruyorum.

Sesleri yırtar kelimeler

"Derdim nice bir sinede pinhân ederim ben
Bir âh ile bu âlemi viran ederim ben."[25]

GÖKYÜZÜNE BİR OK ATIP yağmurları katlederim ben. Mecnuna bir göz kırpışı... Ayaklarımı toprağa gömerim ve kalemimi ellerimle öperim ben. Âhımı deryalara yazmışlığım bitince, kalemimi kana çalar, lisanımla feryâd ederim ben.

Ahir zaman güzelliği ve ölüm mahmurluğu saklı duruyor gözlerimde. Ellerinin içinde tuttuğun benim kelebek ömrü hayatım. Tut, sakla ve okşa. Ellerine bulaşan karası kanatlarımdan damlayan kanın ve bir kelam dahi edememişliğimin hüznü göz kapaklarımda asılı dünyaya. Sırrımı kimseye söylememişliğimin ağır yükü... İyi bak kızıl renk özlemime. Bana bakarsan seni saklar gözlerim. Bir kelam et şimdi ellerinin arasında kaybolan ismime. Bir ses duysun kulaklarım ki ben sana ben/liğ/imi vereyim. İyi bak parmak uçlarındaki izlere.

[25] Nef'î.

Ahir zaman ölüşü bu avuçlarında tuttuğun...

Dağlarımı suya gömer, altında ezilirim manasının hayatın. Dilime lanetler edişimi sana yollarım. Bir pişmanlık saklarım başucunda ölülerin. Meyyit-i gubârı diriltmeyi dilerim ben. Asılı kalır hüznüm gökyüzünde bedensiz, elsiz ve en acısı dilsiz. Bir kelam dahi edememenin ölmez, bitmez ve tükenmez hüznü gözyaşlarımdan damıttığım. Bir sırra varamamanın, sırrımı bilemememin lal suskunluğu dilimde ezdiğim. Söyleyememenin yükü ve kendime bigâneliğin gurur kırıcı hüznü mengeneler arasında. Ellerimden kalemin alınışı ve dilime kelepçe vuruluşu... Sen fısılda kulağıma ismimi, ölü toprağa yazarım ben. Bir saklı genc-i mutalsam sayıp onu, bir hamail edip boynuma asarım ben. Sakla avuç çizgilerinin içinde ismimi. Her âh edişinde ez beni. Sen beni sakla kelamında, konuşmam susarım ben.

Avuçlarında kırık bir harf... İçimde kelime olamamışlığın sancısı ve bir isim bulamamışlığın hüznü var. Lisana hapsin öfkesi... Kulaklarıma ses ver sen ki ben de anlatabileyim sırrımı. Sen yeter ki ses ver, kelamın ağırlığını ellerimle tartarım ben; bir isim ver bana sesleri tırnağımla yırtarım ben.

Şairler aldattı beni

Bütün kelimelerimin bana küseceğini bilsem hiç yazar mıydım o üç harfi parmak uçlarıma!

BİR HAYALE MATUF GİZLERİM vardı benim. Onlar gerçek olsun diye kelimelerimle bir diyar halkettim kendime. Harflerden bir sevgili düşürdüm sırlı camımın aksine. Oysa ben kelimelerin bu denli kıskanç olduğunu bilseydim hiç düşürür müydüm o harfleri aksime? Ayinemden kendi suretimi dahi silmez miydim?

Ben, benim olacak sandım harflerle ona bir beden çizersem. Oysa benim üç harfimi şimdi herkes okuyor. Öyle bir ayine ki bu, kim baksa kendi suretini görüyor. Suret yalan, asıl kayıp...

Kelimeler küskün bana, cümleler küskün... "Bize ihanet ettin" diyorlar. "Sadece tek bir kelimeyi put eyledin sen hayallerine. Oysa bizi bu diyara sen getirmedin mi? Düşlerinde yaktığın biz değil miydik? Genzine çektiğin o acı buhur pervane

misal yanışımızdan tütmedi mi? Sen bize ihanet ettin" diyorlar. "Sen tek harfi bin bir lügate tercih ettin. Evvel bizimle tekellüm ettin sonra nisyana vurup bizi üç harfi terennüm ettin. El hâsılı sen bize ihanet ettin."

Kelimeler dargın, kırık noktaları, gözleri yerde. Yüzlerinden acı bir bir damlıyor. Hiçbir insanın simasında görmediğim farklı bir öteleyiş var. Düşlerimden kaçıyorlar. Hayallerimi deryadan ucu bucağı kesik bir sahraya vuruyorlar. Oysa ben onlarla nice katreleri derya edecektim. Onlarla bir cihan var edecektim. Bir aynada gösterecektim güzelliklerini onlara. Onları rüyalarımda raks ettirecektim.

Farklı bir titreyiş şimdi her birinin gerdanında... En güzelleri gülleri kırık veriyor ellerime. Kırık gül; azad et beni demek. Terk eyle bu diyarı. Ya sen git, ya bırak artık parmaklarımızı yahut da biz kıracağız düşlere mebni saraylarımızı. Beni reddediyorlar. Gözlerimi çamurlara kalbediyorlar. Düşlerimi gerçeklere vuruyor, gerçeklerimi mahvediyorlar.

"Senin harflerin var" diyor ötelerden birisi. "Senin üç harfin var. Diğerleri de neye yarar demedin mi? Kıyl ü kal demedin mi sen bize? Sen bizi düşlerinden etmedin mi? İhanet etmedin mi sen bize. Bizi bilmediğimiz bir seyyareye getirip, suret verdin ilkin ellerimize, sonra bizi sözsüz, lisansız, yani ki susuz, aşsız bırakmadın mı? İçimizde en serseri olana, senin rüyalarına en bigâne dalana vermedin mi gecelerini? Bizi ateşte yaktın, damlarla avuttun, bizi lügate hapsettin, lügatleri unuttun."

"Şairler aldattı beni. Onlar bana yalan söyledi" diyesim geliyor, nafile. Sözler vücuda gelemiyor. Konuşamıyorum, utanç. Kelimeler konuşturmuyor beni. Diyemiyorum; beni şairler kandırdı.

Bana yalan söyledi onlar. Üç harfe gömdüler lügatimi. Lisanımı sele verdiler. Bana yalan söylediler. Kandıracak bir âdem ben miydim ki sözlerimin damarlarına bir Kabil kanı aşkettiler?

Seslerimi duymuyorlar artık. Gözlerime nazar etmiyorlar. Bana gülmüyor, gülü vermiyorlar. Neden sonra parmak uçlarıma dikenlerle nakşediyorum avazımı, hayır ancak böyle haykırıyorum. Avuçlarımın içine yazınca kâbusumu, ellerime bakıyorlar. Ben onları okumuyorum bu kez onlar beni okuyorlar; beni şairler aldattı.

Ve şairler öldü

BİR SIRRA MEFTUN YAŞADILAR ömür boyu. Avuçlarında kelimelerden deste deste goncalar... Yangınları onlar anlatmadı mı? Onlar yakmadılar mı ateş nedir bilmeyen körpe ilhamlarınızı? Sönmenin efsununu onlar üflemedi mi gözlerinize? Onlar yanmasa nasıl öğrenecektiniz kelimelerin yandığını ve dahi yaktığını? Yanmayı bilmeseler nasıl yakacaklardı kelimeleri?

Harfler ki her biri kan kusturur şairine, lisanına gömülürken. Kelimeye vuruldukça şairin de zihnini mefluç, hayallerini a'mâ ederler. Şairler kördür. Onlar göremezler, onlar bakamazlar, onlar görmeden yaşarlar. Hayalhanelerindedir dünyaları. Hayaller her zaman güzel, her zaman nazlı. Bu âleme baksaydılar hayalleri dahi kör ölürdü.

Kelimelere sır verdim bugün. Bugün onlara ağıtlarından sual ettim. Ne gamlıymışlar ne çok yanmışlar da anlatamamışlar. "Susmak hangi harfle yazılır?" dedim. Onlar dahi bilemediler. Susmayı bilmiyorlarmış ki onlar. Ne elem! Susama-

dıklarından gama boğulmuşlar, sükûtu bilmediklerindenmiş inleyişleri. Susmak âh ki ne büyük nimet...

Ve şairler öldü. Arkalarında binlerce sükûtsuz harf bırakarak, toprağı mezara gömerek öldü şairler. Ağıtları harfsiz, kefenleri renksiz kaldı. Damarlarında bir sırrın son terennümü... Kan aşka geldi de sukut ile zikir etti. Şimdi şairler şiirlerine gömüldü ve o mezarda ağlıyordu.

Ölü şairler harfleri de götürdü. Her ölen şairle gömüldü harfler toprağa ve her şairin lisanında yeniden doğdular. Ama şairler öyle ki ölü harfleri hiç görmediler, görseydiler toprak dahi yanardı.

Ve şairler öldü. Harfleri de kefenleyip aldılar. Sukut şairlerin dilinde, harflerse sükûtu hâlâ tatmadılar.

Ana Dair

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var

HAYATIMDA İLK DEFA UTANIYORUM yazmaktan. Hicap ediyorum, ar ediyorum. Elimden gelen tek şeyin kelimelerin ardına saklanmış cümleler olduğunu bildiğime lanetler ediyorum. Susmak bazen en derin yaraların kabuklarını söküyor, susmak insanı öldürüyor, göz çukurlarına tuzlar ekiyor. İşte ilk defa bugün ne yazacağımı bilemeden yazıyorum. Hiç düşünmeden içimden geleni satırlara döküyorum. Yine de acizim, yine de güçsüzüm, yine de...

Utanıyorum yazmaktan lakin bu fakirin elinden gelen tek şey burada yazdığı bu birkaç kelam... O kadar...

Sonra şairlerin dizeleri düşüyor hatırıma, ağlayamıyorum, üzülemiyorum, sevinemiyorum, söylenecek bir başka söz var mı, bilemiyorum. Âh ben ne çok isterdim bu aşk ettiğim şiirin şairi olmak ve din uğruna, vatan uğruna candan, canandan, cihandan geçen o nur yüzlü, kara gözlü, cennet nesimli, şehit isimli bir yiğide bu denli güzel bir şiir yazmak.

"Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor
Bir hilal uğruna Ya Rab ne güneşler batıyor
Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdad inerek öpse o pak alnı, değer
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi
Bedr'in arslanları, ancak bu kadar şanlı idi"[26]

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var. Bilmem kaç yaşlarındaydın, yüzün kime benzer, konuştuğun vakit ne söyler, kimlerden bahis açar, kimleri dinlerdin? Bilmem ki güldüğün vakit kime benzerdin, kimin adını sayıklardı geceleri dudakların, belki de daha evvel hiç görmediğin soğuk bir dağ başında her rüzgâr uğultusunda kimin sesini işitirdi kulakların?

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var... Bilmem ne renkti gözlerin, ismini kulaklarına ezanla kim fısıldamıştı? Kim söylemişti sana bu sonu gelmeyecek türkünün sözlerini, hangi toprak kara bir renge bürümüştü gözlerini? Üzerindeki yeşil elbisenin kefenden daha ak olduğunu bilir miydin sen? Bilir miydin ki o elbisenin yeşili, Bedir'de dahi taşınan sancağın yeşilidir? Bilir miydin borcunu ödeyemeyecek bunca gafili, bunca acizi bıraktığını ardında? Bilir miydin memleketin her yerinde kutlu bir muştu gibi duyulacağını sesinin ve bilir miydin ölümü dahi korkutacağını nefesinin?

Âh Bilal! Senin gibi onlarcasına, yüzlercesine, binlercesine ağıttır yazdıklarım. Utanıyorum biliyor musun? Elimden gelen tek şeyin bu olduğunu bilmekten ve dahi böyle utanarak ölmekten ar ediyor, hicap ediyor ve kendimden utanıyorum.

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var. Sen o son ânda bir ezan sesi daha işitmedin mi ismini taşıdığın Habeşli Bilal'in sesinden? İsmin bundan gayrı Bilal değil de şehittir demediler mi? Bedenini melekler sırtlanıp gözlerini sürmelemediler mi? Sa-

[26] Mehmet Akif Ersoy.

na "Allah yolunda, vatan yolunda ölenler ölü değildir" demediler mi?

Bilal kim miydi? Bilal mahallemizin şehidiydi. Bir oğul, bir eş, bir kardeşti Bilal. Bilal diğer hepsi gibi vatanın şehidiydi. Şimdi ise vatandan göç etti de cenneti mekân edindi. Babamın şehit Bilal için bana gönderdiği mesajı ayniyle buraya yazıyorum:

"Mahallemizde şehit vardı biliyorsun; Bilal. Kalabalık olunca bazı misafirler bize geldiler biz ağırladık... Askerler Doğuda soğuklar başladığı için anne ve babalarından bot, kalın çorap, fanila gibi şeyler istiyorlarmış bunu konuşurlarken şehidin babası ne dedi biliyor musun: 'Herkesin evladı bot istemiş, çorap istemiş. İstesin, üşümesin askerler... Ama Bilal benden bir tane seccade ve bir tane tespih istedi...'"

Bilal, mahallemizin şerefi, nuru, onuru... Bedir'de o cennet şerbetini içenlerin, Çanakkale de sıratı geçenlerin komşusu, anasının babasının, eşinin kardeşinin sevinci, süruru oldu. Vatan uğrunda canını bayrağa mıhlayan onlarcasından biriydi ve Bilal diğer bütün şehitler gibi bu toprağın imanlı bir eriydi.

Şimdi her nereye gömseler de onları üzerlerinde gölge eden tûba ağacının yaprağı ve cennet bahçesinin toprağıdır. Ve bilinsin ki ölü denmez onlara zira onlar ölmedi. İlla ki Allah onlardan cennete girmelerini istedi.

"Ey şehit oğlu şehit isteme benden makber
Sana ağuşunu açmış duruyor Peygamber"[27]

Âh Bilal! Ne de güzel ismin var...

[27] Mehmet Akif Ersoy.

Bu da geçer ya Hû!

"Konma ey bülbül-i divane kapıma
Bu güz cihanın her yanında hüzün var

Yaradan dert verir sevdiğinin başına, sâhi
Âh ki âdem anlamazsın ne utanmaz yüzün var."[28]

BÜTÜN DÜŞÜNDÜKLERİMİ, hayal ettiklerimi, yapmak istediklerimi, yanlış gördüklerimi, hak verenleri, hak verdiklerimi, ölenleri, ölemeyenleri, dirileri ağlatıp ölüleri dahi ağlatmaya öte âleme gitti dediklerimi, bu dünyayı terk eyledi diye senelerdir gözyaşı döktüklerimi, gönlüme gömdüklerimi ve gönlümden söktüklerimi, hepsini...

Hepsini anlatabilirim sanmıştım kelimelerle. Takatim yeter, gücüm el verir, canım rıza gösterir sanmıştım. Âh ki ne gafilim, ne kadar cahilim! Yanılmışım. Oysa ben ne de çok isterdim mutlu mesrur cümleler yazmak, ağlayan kelimelerin

[28] Emir Fuad.

gözlerine tebessüm asmak... Âh ne çok isterdim. Âh ben... Âh ki ben... Ben güçsüzüm, çok güçsüz, takatsizim Allah'ım...

Kekeme bir âdemin terennüm ettiği bir türkü şimdi kulaklarını pare pare ediyor insanların. Ne olduğunu dahi anlayamadıkları sözlere ne kadar da gönülden sevdalanıyor insanlar. Ne kadar da büyük aşk ediyorlar "Batı"nın var ettiği dişleri dökük bir Afrodit yüzlü dünyaya. Evvel bahiste yok (hâşâ) deyip, can boğazlarındayken Allah diyorlar. Ne de çok gülüyorlar, ne de çok şeye gülüyorlar. Lakin bilselerdi O'nun bildiğini az gülüp çok ağlamazlar mıydı?

Gülüyorlar ama her can bu konaktan yekdiğerine uçarken onlarla beraber öldüklerini bilmiyorlar. Oysa parmaklarla sayılacak şu kadar gün de ne kadar da ölüm var. Ne kadar fazla ölüm duydu kulaklarım, dudaklarım ne kadar fazla Fatiha okudu bu âlemden gidenlere. Ne kadar da yanmış yürek kokusu sindi genizlerime. Ne çok ananın feryadını işittim. Ne çok babanın acısı utandırdı bulutları. Ne de çok ateş düştü ocağında bir parça kav olmayanların hanelerine. Âh âdemoğlu Kabil'den beri aldığın ders yetmedi mi sana? "Dünya" dedin kardeşini öldürdün, şeytanı dahi parmağında döndürdün. Gökten kızıl yağmur mu indireceksin, feza da güneşi mi söndüreceksin, kıyameti erken mi getireceksin? Bu kadar acıya sen sebepsin, bilmiyor musun?

Bunca acıya sebep ne? Nedensiz mi ki? Yer dahi sallanmadı mı utancından? Her sarsılışta canımızı acıtmadı mı, utanmayı unutan simalarımızı ar sillesiyle bir tokat aşk etmedi mi? Yetmedi mi ey insan, bunca ölüm sana yetmedi mi?

Daha neyin davasını güdeceksin? Dava dediğin de birkaç kelimeden ibaret değil mi ister sadırda olsun ister satırda. Yer dahi beşik gibi sallarken seni koynunda, uyutmak için değil ki ayıl da kendine gel diye dürtüyor. Toprak dahi senin ayıbını örtüyor. Şimdilerde hıfzettiğin bir cahiller amentüsü. Sana illa akıl diyor. Sen yalnızca aklınla bildiğini var sanıyorsun.

Ya kalbin? Aklından olana mecnun derler, düşün! Lakin kalbinden olana ölü... Vazgeç artık, bırak Allah aşkına, avdet eyle bu belaya düşürmekten canını. İnsansın, kalbin var, ölüm var...

Her gün bir yerlerden gelen onlarca ölüm haberi... Yine Kabil kendi kardeşini öldürüyor. Ne bitmez kinin varmış ne onulmaz derdin... Ölüm herkesin başında, ne mümkün halas olmak ecelden... Ama bu kadar dert bu sineyi deliyor. Kalem ağlıyor, kâğıt ağlıyor, ölüme yakılmış ağıt dahi ağlıyor. Lisan kâfi gelmiyor acıyı anlatmaya ve dahi kelimeler yetmiyor.

Şimdi ben bir ananın enkaz altında kalmış evladı için feryadı ile inlerken bir diğer ananın şehit düşmüş oğluna söylediği şiiri dinliyorum... Âh insan! Sen hangi ananın evladısın?

Başımıza gelen dert, bela dahi nedensiz değil. Ama geçer, unutur insan. Geçer...

Bu da geçer ya Hû!

Yalnızlık, gece ve derviş

"Kimseye görünmeden sırra kayar yıldızım
Ne desem manası yok, tek kelime; yalnızım"[29]

BİR BAHAR SABAHI RÜZGÂR yağmurları koynuna alıp şehre bırakıyor. Şehir sessiz, tek bir kandil yanmıyor evlerinde. Sonra ki cılız bir ışık yükseliyor bir tek evden ve tahta bir kapının gıcırtısı ürkütüyor yağmurları. Bir derviş sabahın erken vaktinde düşüyor yollara. Yanından kendinden gayrı tek yoldaşı yok. Ayak izleri toprakta kayboluyor... Gece oluyor, yalnız kalıyor... Ve bir derviş uçsuz bir çölde gece vakti yalnızlığına şükrediyor...

Yalnızlık ne zor geliyor insanlara, ne kadar canlarını yakıyor tek ü tenha kalmış olmak. Oysa yalnızlık kimsenin anlam veremediği şimdiye değin ve muhtemelen de hiçbir vakit anlam veremeyeceği bir hal. Acı veriyor evet doğru, acı... Lakin acı çekmeden kazanmayı öğrenemiyor insanlar. Kazananlar

[29] Emir Fuad.

sabırlı olanlardır diyordu evvel vakitte okuduğum bir kitapta bilmem hangi müellif. Ama ben onun bu dediği cümlenin altını kaç defa çizdiğimi hatırlayamıyorum bile. Defterimde altı kazınmış cümleler, kelimeler hendeklere düşüyor. Anladığım tek şey var her biten kitabın ve her giden adamın ardından; insan en çok yalnız kalınca üşüyor. Ama bence insan üşüdüğü vakit anlıyor ölmediğini.

"İnsan insanın kurdudur" demiş bir Helen düşünürü. Hakkını teslim ediyorum, üç kelimede bütün bir kitabı telif etmiş. İnsan kendinin zannetmiş bu dünyayı. Ne kadar çok insan varsa o kadar çok hükümdarı var dünyanın. Her biri yekdiğerine hükmetmeye meyletmiş. Önce kendini, sonra dünyayı, esef ki sonra da ahiretini mahvetmiş. İnsan yoksa hiçbir şey yok dünyada; doğru lakin insan varsa acı var.

Tasavvuf literatüründe bir kavram var ki bilenler bilir elbet; "halvet der encümen" manasını da vereyim de muradımız tam olsun; kalabalık içinde yalnız kalmak. Zor iş... Kalabalık içinde yalnız kalmak... Lakin madem insanlar senin konuştuğun lisanla konuşmaz, sesler birbirine benziyor olsa da sözler farklıdır, sen aşk dersin ki madem insanlar sefil bir kelam anlar yahut sen dert istersin mecnun derler ismine ya da ne bileyim "Cübbemin altında O'ndan gayrısı yok" dersin katline ferman buyurur toprağın sultanları. İşte o vakit ki elini eteğini çekersin bu dünya hanından, handa meskûn olanlardan ve hatta hancının kelamından. Susarsın, yalnızlık diler, onun için dua kılarsın. Demem o ki yalnızlık o vakit saadet verir insan olana. Ve yalnızlık kimsenin kelamını anlamadığı bir dünyada ve kimseyi kimsen edinemediğin vakitte güzeldir. Yalnızlık biraz da sükût etmeye, susmaya, dert edinmeye ve hatta derdi dert etmeye benziyor.

Yalnız kalmayı becerebilenlere aşk olsun...

Bazıları hiç gece olsun istemez. Onlar her vakitte güneş vursun şakaklarına, kara olan hiçbir gölge kalmasın dilerler.

Bilmezler ömürleri boyunca arkalarında gezdirdikleri bir karartı vardır. Hani şu mağara gibi; Eflatun'un mağarası... Bir kişi kaçsa da oradan gerçeği görüp hakikati söylese onlara elbet ki ona yalancı derler, deli derler. İşte o vakit onlarla olmaktansa onlarsız olmak daha güzeldir. Onlar hiç karanlık yok zannetsinler, güneş hiç batmayacak. Mağaralarından dışarı uzatmasınlar başlarını. Bir ân dua etmesinler ki yalnız, kimsesiz kalsak. Lakin sonra kapıları kapanır yine şehirlerin ve güneş battıktan sonra şehre girmek yasak. Batmayan bir güneşi olanlar, öyle vehmedenler şehre girmeyi akletmez ki!

Bilmem ki neden hep şaşırmışımdır devamlı gülen insanlara. Bu kadar çok gülecek şeyi nereden bulurlar diye. İşte belki de onlar sadece güneş varken severler dünyayı. Muhtemel ki onlar işte, gece olsun istemezler hiç. Lakin yalnızların âhı gece yükselir. Onlar ki nimet bilirler yalnızlığı, zira insanların içinde yalnız kalmayı başaranlar bir sırrı bulmuş âdemoğulları. Diğerleri ise... Bilmiyorum, bilemiyorum. Dünyanın toprağa da ihtiyacı var.

Bir seyyah, bir derviş toza toprağa bulanmış cübbesi yalnız başına bir çölde yürüyor. Ayak izleri yok, gölgesi dahi görünmüyor, dudakları kimse ile konuşmamış olmaktan çatlak... Bir derviş güneş batmaya yakın giriyor şehrin kapısından... Ardından bir sürüsü koşuyor kimsesizliği bilmeyenlerin. Ama batıyor güneş ve kapanıyor kapılar... Bir süvari kuleden sesleniyor; güneş battıktan sonra şehre girmenin yasak olduğunu bilmiyor musunuz?

Yalnızlık, gece, acı; siz onları afet farz edin lakin onlar nimettir...

"Bu dünya sırf senindir" diye kim söyledi?

"Bir mevsim-i hazânına geldik ki âlemin
Bülbül hâmuş, havz tehî, gülistan harâb."[30]

BÖYLE DİYORDU İZZET MOLLA kendi zamanı için. Oysa bizim zamanımıza ne de çok yakışıyor bu sözler. Öyle bir mevsimde geldik ki biz bu âleme, evvelce içinde Kevser misal sular akan havuzlar bomboş; gülistanda terennümle coşan bülbüllerin dilleri kesik, sessizler ve hatta bir vakit gülistan olan bu âlem, yazık ki harab.

İnsanoğlu işte. Suçlu... Belki de kendisine verilen en büyük emanete sadece kendininmişçesine, her işi sualsiz yapmaya ehliyeti varmışçasına bu gülistanı harab eyledi. Ama idrakim rıza vermiyor anlamama ki; ona "Bu dünya senin diye kim söyledi?"

Nedendir bu "ene-perestlik?" İnsan kendine mi sevdalandı da tüm âlemi, tüm diyarı görmez oldu. Bir ben varım; diğerle-

[30] İzzet Molla.

ri olsa ne çıkar olmasa ne? Eski bir mit vardır anlatılan; Nargisos. Bizim anlayacağımız şekliyle nergis. Suda kendi aksini görüp de kendine âşık olur. Sonra vuslat heyecanıyla atlar nehre. Sonuçta kendi suretinde boğulur. "Narsisizm" buradan gelir; kök aynı. Ve hatta narkotik dahi aynı kökten... Kızıldeniz'de firavunun boğulması gibi yani... Şimdilerde kaç tane nargisos var kaç firavun bu âlemde?

Biz düşürdük altını toprağa. Sonra topraktan çıkarmak için kanlar akıttık. Sahi "keşke" demeden geçirdiğiniz günler oluyor mu hiç? Havanın dahi değiştiğini, bulutların bile size küskünlüğünü, dağların emaneti almadıklarına hayıflandığını düşünüyor musunuz hiç? Evvelce sıhhat veren güneş gözlerinize ıstırap mı veriyor? Ama niye, güneşi de mi kirlettik?

Cennet suyundan karılmış hamurumuza habis bir toprak bulaştırdık biz. Yalnızca bizim dedik bu dünya. Bizim olmazsa kimin olacak ki? Ne getirdiyse Âdem cennetten hepsini gözlerimizden ırak yerlere bıraktık. Gözlerimize dünyalık efsunlar üfledik. Yalan dahi olamayacak sözler söyledik.

Âdemoğlu gülistanını bir harabata çevirdi. Sonra gülleri sırf diken eyledi. Anlayamadığım ona "Bu dünya sırf senin" diye kim söyledi?

Asıl varken surete itibar olmaz

RÜYALARDA GÖRDÜĞÜMÜZ diyarlara, hayallerde sevdiğimiz maşuklara sevdalıyız şu sıralar. Dudaklarımızın arasında manası kayıp, telaffuzu bozuk birkaç kelimeyle olmayacak laflar söylemek hevesindeyiz. Manayı yok sayıp şekle vurgun oluşumuz bizi bu kuyudan çıkamayacak hale getiren. Altınları birkaç cam parçasıyla değiştiriyoruz yine. Yine dinlediğimiz nameler kulağımıza hoş geliyor. Yine eski bir hikâyeyi terennüm ediyoruz. Kendimizden geçip kendimizden olmayana temayül ediyoruz. Sırları verip aşikâr olanları alıyoruz. Ve aslımızı köhne bir pazarda suretler için satıyoruz.

Oysa bu rüzgâr bu yaşmağı uçurmaz diyeli ne kadar da çok oldu. Ne rüzgâr kaldı fezada ne de simaları uçuracak o yaşmak şimdi. Artık gözler setredilmiş kara bezlerle. Zihinlere kan damlatılmış, fikirler kan kokuyor. Bizim rüyamız değil bu gördüklerimiz, rüyaları dahi ithal mi ettik ya hu?

Bizim Züleyha'mız vardı, bizim Leyla'mız, Azra'mız, Zühre'miz, Aslı'mız vardı. Nereden düştü gözbebeklerimize bu ka-

ra dişli, kızıl gözlü, yaşsız yaşmaksız, arsız hicapsız hayaller? Kime sattık gecelerimizi de uykudan uyanamaz olduk? Aşkı sattık, sevdayı çah-ı babile ayaklarından astık, yerine manasız, biçimsiz ve hatta isimsiz bir "şey" satın aldık. Sahteleriyle oyalanıp, gerçeğini bıraktık. "Dudak" deyip kelamı unuttuk, "eski" deyip selamı unuttuk. Güzel deyip iffeti, süslü deyip letafeti unuttuk.

Bulutlarla cenk eden istikbal hülyalarını bugüne gömdük şimdilerde. "Asıl varken surete itibar olmaz" derdi eskiler. Eskileri de unuttuk. Yine de umut dolu gözbebeklerimiz var bizim. O hayalini kurduğumuz diyarlarda gözler hep a'mâ... Görmek mi bakmak mı bilemediğimiz, karanlık bir dilemmaya girdiğimiz zamanlarda dahi bir ziyası var gözlerimizin.

Şiirler, âh o şiirler olmasa geçmiş de yaşanmamış diyeceğiz. Utanmasak Yusuf'u o düştüğü pazarda tekraren mezada çıkaracak, kum taneleriyle takas edeceğiz. Utanmasak Leyla'yı çöle gömüp, ismini dahi defter ü divandan sileceğiz.

"Bağır tellal" diyesim geliyor. "Bağır tellal, buralarda Yusuf satılmaz, buralarda aşk safi bedende aranmaz. Benim satacak bir sevdam yok diye bağır" diyesim geliyor. "Asıl buralarda, suret aramayın" diye alnıma yazasım geliyor. Sonra haykırasım geliyor bir kaya üstünde rüzgârın okşadığı sesimle, karşımda şakaklarından beyaz teller dökülen yaşlı adamlar, gözlerinde topraktan sürme yaşmaklı kadınlar;

"Cemali gören, müzeyyenle bahtiyar olmaz
Asıl varken surete itibar olmaz"

Ölüm bazılarına öyle yakışır ki...

"İnsanlar uykudadırlar,
ancak öldükleri vakit uyanırlar..."[31]

BİZ Kİ AZRAİL İLE ecelde akid yapmış sözleşmiş âdemoğlu... Öyle çok ölüme şahit olmuşluğuna ağlar mı bilmem o ölüm meleği ama bazen ölümün bile yakıştığı insanlar oluyor. Onlar giderken bu dünya hanından tam manasıyla vuslata eriyor sanki. Yoksa demezdi aşkı kelimelere söyleten Celaleddin-i Rumî ölüm vaktine "şeb-i arûs" diye, yani düğün gecesi... Lakin biz bazen yakıştıramayız ölümü insanlara, "Her ölüm erken ölümdür" deriz hatta. Ve çoğu zaman ölmeyeceğimizi vehmeder, bu dünyalık türküyü avazımız çıktığı kadar haykırarak terennüm ederiz. Sonra bir ân gelir, beklenen, olması gereken zaman... O meleğe verdiğimiz söz düşer hatırımıza da vakit geçmiş, zaman tükenmiş, devran bitmiş olur. Diyecek tek bir kelam bulamayız. Âh keşke o nurdan meleğe "Hoş geldin" diyebilsek...

[31] Kelam-ı Kudsî.

"O demde ki; perdeler kalkar perdeler iner
Azrail'e hoş geldin diyebilmekte hüner"[32]

Ölüm ne de acı geliyor insana, nasıl da ürkütüyor... Sanki dünya onun olmuş gibi, sanki isteyerek doğmuş gibi... Sanki hiç gitmeyeceği bir konağa konmuş gibi... Ne tuhaf insan ölümü dahi öldüreceğini zannediyor. Ama muhal... Sonra bir köşeden çıkıyor Hz. Ömer'in tuttuğu bir hizmetçisi. "Ölüm var ya Ömer! Ölüm var" diye haykırıyor. Eyvahlara karışıyor insanların dudaklarındaki türküler. Sonra o ölüm vakti gelince hatra insan bir kere doğmuş olmak gafletini göstermişliğine yanıyor. Ne çare! Türkü bitiyor, meclisi terk ediyor sazendeler. Hani hiç gitmeyecek gibiydi hepsi, söyle şimdi neredeler? Türkü bitiyor ve sönüyor gökte güneş dahi ve insanların genizlerinde kuru bir koku; toprak kokusu. Değil mi ki toprak kokusu bazı vakitler ölüm kokusu demektir. Ama güzel şey ölüm... Toprak güzel şey... İnsan bu işte bir avuç toprak birkaç damla su... Aslı bundan ibaretken bilmem ki nedendir korkusu? Yine de güzel insanların bedeninde güzel şey ölüm...

"Ölüm güzel şey budur perde arkasından haber
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü Peygamber"[33]

Ölümü bile ders verir ve hatta ölümü dahi şereflidir bazı insanların ey kâri, öyle değil mi? Tarihte o kadar çok ölüm var ki. Ölülerini makyajlayıp da tahtadan kafeslerde saklayanları ya da bir kutu içinde toz edip de onları mesrur sayanları geç. Sen kendi mâzine bir baksan ölümüyle güneşi dahi ağlatanları, semayı titretenleri, dilsiz mahlûkata ağıt söyletenleri görürsün. Ben sana sadece tek birinden haber vereyim diğerleri zaten malumundur senin.

Ben bunca kalabalık kelamı işte o şerefli insanlardan tek

[32] Necip Fazıl Kısakürek.
[33] Necip Fazıl Kısakürek.

birinin ismini söylemek için dizdim satırlara. Yalnızca ismini hatırlayacak olsan bile bunca kelamdan sonra maksat hâsıl olmuş olacak. Sadece bir Fatiha okumuş olsan ardından kelimeler dahi tebessüm kılacak. O kendi şerefli, ölümü şerefli âdeme "sahabeden biri gibi" diyormuş etrafındakiler. Fazla lafa hacet yok ismini söylesem bilir zaten bilenler; Babanzade Ahmed Naim... "Sahih-i Buharî mütercimi." Yalnızca ismini yazsam dahi onca manayı sığdırır ki. Lakin mevzu ölüm... Ve o ki Azrail'i ağlatan âdem...

Babanzade Ahmed Naim secdeden gidiyor Maşukuna. Öyle bir gidiyor ki rüyaları tabir edenlerin dilleri lal kesiliyor, öyle bir gidiyor ki şairler şiir yazmayı kesiyor ve öyle bir gidiyor ki ölüm işte o ân bir düğün hali.

Ne çok ölüm var? Âh ne çok ölüm... Lakin böylesi her canlının tadacağı bir hal değil. Ölmeden evvel bir rüya görüyor Ahmed Naim Efendi. Rüyasında Hz. Peygamber'e cemaat oluyor. Sonra o çok sevgili dostu Mehmet Akif Mısır'dan bir şiir yazıp gönderiyor mahbubuna. İsmi ne mi şiirin?

Secde... Şiir secde ile başlayıp secde ile bitiyor. (Şiiri yazmayacağım buraya siz zaten o şiiri bulur okursunuz) sonra cevap bekliyor o koca şair sevgili dostu Ahmed Naim'den. Ömrü yetmiyor cevap vermeye. Bir mektubunda şöyle diyor sonra Akif Ahmed Naim için; "Ey hacı baba! Sen cevap vermedin ama görüyorsun ya abdala malum oluyor. Bizden habersiz secdeden gidiyorsun."

Secdeden sıratı geçen bir ömür...

Babanzade Ahmed Naim candan uçup Canan'a gidiyor. Yanlış mı söylemişim ey kâri? Bazı insanlara yakışmıyor mu ölüm? Bazı vakitler güzel değil mi? Şimdi sen kimin hatrına itibar ediyorsan onun hatırına ve en ziyade Allah aşkına bir Fatiha gönder secdeden giden bu sahabe misal ceddine. Ki ruhu şad ü handân olsun.

Ölüm bazılarına öyle çok yakışır ki sen dahi ölmeyi diler-

sin... Ölüm güzeldir, ölünce güzel insanlar...

Bak yine çıkıyor bir köşeden Hz. Ömer'in hizmetçisi ve haykırıyor; "Ölüm var ya Ömer! Ölüm var!"

Bazı insanlara ölüm öyle çok yakışır ki bilemezsin...

Batı hayranlığına reddiye

Bir baksan şu güzel deyip taklit ettiğin ucube diyara, onların neyini seviyorsun Allah aşkına? Neye güzel diyorsun? Onlar bedeni güzelleştirmiyorlar ki güzeli bedenleştiriyorlar...

BATI; İNSANLARIMIZIN GÖZÜNDE sanki ulaşılmaz bir seyyale, bir gezegen... Hatta -hâşâ- gücü yetse bazılarının kıbleyi o yana çevirecekler. Ona ulaşmak öyle zor ki! Ona varmak için, vuslatına ermek için önce onun gibi olmak gerekiyor.

Ama hakkını verelim biz bu işi iyi beceriyoruz. Benziyoruz benzemek istediklerimize. Bunu belki de kimsenin yapamadığı ve yapamayacağı şekilde yapıyoruz. Omzumuzdan rütbeleri söküp öylesine, sıradan bir piyade olmaya meyledişimiz yeni değil zaten. Biz bu türküyü söylemeye başlayalı çok oldu. Önce yaşadıklarımızı sattık onlara, sonra gördüklerimi, bildiklerimizi, göreneklerimizi, daha sonra "Gel" dedi belki de, bilemem ama onun yamacına varmak için bineklerimizi dahi sattık.

Ayak yalın baş açık, aklımızda geçmişin bütün izlerini de sildik ve gittik. Korkuyorum ki inandıklarımızı da satmış olalım birkaç kuruşluk metalara.

Nedendir bilemem lakin Batı bana hep karanlık yüzüyle gösterdi suretini. Onu her gördüğümde gözlerimdeki fer kayboldu. Gözüme hep sonuna "izm" eklemiş yalancı inançlarla düştü Batının resmi.

Hayır düşman değilim ona ama onların düşmanlıklarına sessiz kalamıyorum. Ve damarındaki kandan dahi ibret almayan insanlarımın kendi damarlarına onların kanlarını zerkedercesine onlara benzemelerine dayanamıyorum. Belki de o sebeple ayağında yırtık bir çarıkla tarla süren adamı bilmem kaç milyon liralık bir otomobille gezenlerden daha çok sevdim.

Hele şu sultan kılığına bürünmüş ucubelere sevdalananları ve ona aşk derecesinde hayran olanları gördükçe daha bir alevlendi ateş derunumda. Ve hatta bazıları hayranlık dediğim o haddi de zorlayıp dalkavukluk kertesine vardırdı bu işi. Zira onun dedikleri, onun söyledikleri üzerinde tartışılmayacak, konuşulmayacak kadar gerçek ve doğruymuş gibi inandı bazıları. Şayet yanlış diyecek olsam inandıklarına onların, hakikati dile getirecek olsam elinden ateşi çalınmış Mecusi gibi feryad edip ateş ararlar. Lakin ne yapsam da alsam ellerinden o ateşi? Yine ateşe koşuyorlar. Bilmiyorlar ki garibanlar ateşi başka bir handa kendilerini yakmak için biriktiriyorlar.

Lakin ne çok sevdik onları, âh onlara nasılda çaresiz bir aşk ile maşuk ettik! Önce onlar gibi giyindik, sonra onlar gibi sevindik, onlar gibi eğlendik. Ayıp denen şeyi mubah ettik, haramı helal, gerçeği yalan ettik. Biz aslında kazandığımızı zannettiğimiz vakitte kaybettik. Kaybettiklerimizse önemli şeyler değil ha! Bir geçmiş, bir miras, on beş asır sadece ve belki de daha fazlası.

Biz çok şey aldık onlardan doğru ama inanın ki verdikle-

rimiz aldıklarımızdan çok daha fazla ve ziyadesiyle kıymetli. Hoş kültür değişmesi denen bir kavram var. Farkındayım ve biliyorum ve muarız değilim ona yani ki karşısında durmuyorum. Ama pazarda bile aldığı zerzevatı seçerek alan biz bunca çok "çürümüş" şeyi ne yapacağız Allah aşkına?

Durun bir hikâye anlatayım da maksat hâsıl olsun. Hikâye bu ya; bir gün dişleri sökülmüş, yaşlı bir aslanın hüküm sürdüğü bir ormana düşer bir çakalın yolu. İlkin ona hürmet eder, ezilir büzülür yanında. Sonra anlar ki bu aslanın dişleri yok, pençelerinde derman kalmamış. Kendi sultanlığını ilan eder. Sonra etrafında toplanır o çakalın kendini çakal zanneden soyu asil kendi sefil bir sürü mahlûkat. Çakal onlara hükmeder onlar da çakaldan medet umarlar. Aslan ise bir köşede ölümünü bekleyedurur.

Onun bu zayıf halini bilen çakal bir gün karşısına geçer, aslanın yapacağı çok şey yoktur zira ağzında ne o çakalı parça parça edecek dişleri ne de bir sillede yere serecek pençeleri vardır. Bakar ki aslan, çakalın açlıktan gözü dönmüş aslanın etlerini parça parça edip murdar midesini dolduracak. Yapacak başka bir şeyi kalmaz da atar kendini uçurumdan. Ve devam eder hikâye...

Çakal kendini aslan zanneder ve hükmeder çakalı kendine sultan bilenlere...

Ama bazen aslanlar da aslını unutup kendini bir çakal sanıyor... Ben en ziyade onlara acıyorum. Kıssayı kısa tutalım da canı yanmasın çakalların.

Görüyor musunuz şimdi bedenimizin istisnasız her yerinde bir çakalın pençe izleri var. Geçer elbet. Yara geçer, lakin izi kalır. Hadi bir merhem çalalım yaramıza. Ama o merhemlerin üzerinde de yine tuhaf harflerle güneşin battığı o diyarın lisanınca kelimeler yazıyor...

Ben daha ne diyeyim, şair öyle güzel söylemiş ki;

"Bu halkın ruhunu, izanını boğmuş cehaletle
Çakal doğmuştur aslandan beşer şeklinde bir kitle"[34]

Hayrolsun...

[34] Neyzen Tevfik.

Bir insan bayramda nerede olmak istiyorsa oralıdır[35]

"En ziyade yalnızların göğe yükselir âhı
Kimsesiz, sessiz bir bayram sabahı"[36]

HİÇBİR SABAH BAYRAM sabahında uyandığım kadar isteyerek ayrılmamışımdır uykudan. Uykuyla çok aram yoktur. Olduk olası sevmeyiz birbirimizi. Ben rüyalara tutkunum, rüyalara mübtela... Aşk kertesine varmış bir muhabbetle severim onları. (Muhtemelen karşılıksız.) İmlaya vuramadığım, "hadi" deyince yapamadığım birçok şey için rüyaya yatmak, efsanede yaşamaya benziyor benim için. Hatta rüyasını görmediğim kitabı yazmaya başlamam ben. Bir şey eksik kalır. Ama rüyada isteyip de olamadığım zamanlara ve mekânlara varabilmek yolunda yegâne bineğim gözkapaklarım. Onların sırtına hayalleri yükleyip de biraz daha ağırlaşınca hiç uyanmayacak

[35] Ahmet Turan Alkan.
[36] Emir Fuad.

gibi bir diyar düşlerim ben, bir zamandan yekdiğerine uyuruyanır gibi sessizce geçerim. Rüyadan ayrılmak üzer beni. Rüyalarımda cümleler kurarım, sırrı ararım. Hâsılı rüyalar benim hayalhanem, şahı olduğum bir ülke illa ki bayram sabahı. Demem o ki hiçbir sabah bayram sabahında uyandığım kadar isteyerek ayrılmam ben uykumdan.

Ömrümde hiç yalnız başıma bir bayram geçirmedim ben. Öyle bir acıyı tatmadım. -Bilerek ve isteyerek "acı" diyorum- Bayramlarda ana-babasının elini öpemeyenlere acıdım hep. Bilmem bilir misiniz ama yazmayı meslek edinenler, cümlelere mübtela olanlar, kâğıdın kokusunu tütün misal ciğerlerine çekenler acının her türlüsünü tatmak isterler. Nasıl ki poyraz esmeden derya coşamıyorsa yazar da acı çekmeden yazamıyor. Belki de o sebeple "Yazmak cehennemdir" diyorlar. Bilemiyorum.

Ama dediğim gibi ben hiçbir bayram yalnız kalmadım. Yani o acıyı tatmadım. Bir kelam üstadının dediği cümle çarpıyor beynimin dehlizlerine yalnızlık deyince; ramazanda yalnız başına iftar eden insandan daha yalnız kimse yoktur. Muhtemelen tek ü tenha bir bayram geçiren insan da en az o kadar yalnızdır. Kimsesizlere kimse olsun Allah... Zira bayramda yalnız olmak hiçbir âdeme yakışmıyor.

"Bir insan bayramda nerede olmak istiyorsa oralıdır bence" diyor üstad. Ve ben önünde baş kesip yazdığı her satırın harflerinden öpüyorum. İnsan bir bayram sabahı nerede uyanmak istiyorsa oralıdır diyor ve elim sinemde bihakkın inanıyorum. Nerede olduğunuz ya da nereli olduğunuz mühim değil, bayram sabahı hangi şehirde gözlerinizi açmak istiyorsanız, bayram dendiği vakit gözkapaklarınıza kimlerin sureti asılıyorsa işte orada olmanız icap ediyor ve bence de üstadın dediği gibi tam da oralı oluyorsunuz. Ama zaman, âh ki zaman nereli olduğumuzdan ziyade "ne" olduğumuzu unutturdu bize, manayı nisyan denizinde boğdu.

Küçük çocukların bayrama kaç gün kaldığını sayması kadar masum bir bayram sevinci görmedim ben. Belki gözlerimin akını karartmıştır bu dünya isi de –haydi öyle vehmedeyim– o sebeple fark edemiyorumdur.

Ama şunu da biliyorum ki masumiyet bayramlarımızı terk edeli çok oldu. Aslını unuttuğumuz, rivayetle gelmiş ama sanki esas halini bilemediğimiz yine de tekrar tekrar okuduğumuz bir hikâye gibi şimdilerde bayramlar.

Bayram gününü keyfiyete tahvil etmek için gayreti gayrete katanlar var, onca yıllık dinî vecibeyi, ananeyi kara gözlüklü adamların âlimane sözlerine satanlar var. El öpmenin dermansız bir derde sebep olacağına inanıp da dudaklarını büyüklerinin ellerine değdirmemek için türlü icatlar ihdas edenler var.

Oysa insanın bayram günü elini öpeceği birinin olmaması kadar acı bir şey var mıdır?

Ben bayramın o masum yüzünü halen dahi görenlerin kabristanlarda ölmüşlerine dua edenler olduğuna inanıyorum hep. Oralardan dua ile yükselir yalnızların âhı. Herkesin unuttuğu o bayram sabahı. Zira onlar için bayram ne kadar muhabbetle dolu olsa da biraz hüzün, biraz gam, cefa demektir. Hem bayram lügatlerde yazmasa da en ziyade vefa demektir.

Şimdi ey kâri!

Demem o ki bayram kim için ne demektir, ne anlama gelir bilmiyorum ben.

Hem Âlim ona mana vermişken yeni bir mana arayacak da değilim. Hoş sormuyorum da kimseye, pek ilgilenmiyorum. Rüyalarıma yüz çevirip, unutup onları –ki tek varlığım onlar; onlar olmadan yazamıyorum– her bayram sabahında sessizce uyanıyorum.

Bayramlar benim için en insaflı tabirle "kâbus" denebilecek bir dünyalık uykudan uyandığım anlar demek. O sabahlar

da "Şükür! bu da rüyaymış" dercesine mesut açılıyor gözkapaklarım.

Sana ne diyeyim ey kâri!

Her gecen bir isrâ gecesi her sabahın bir bayram sabahı olsun.

Bu eski bir hikâye sâki

BU, ESKİ BİR HİKÂYE SÂKİ. Dinleyeceksen anlatacağım. Dinlemeyeceksen hayallerimi hiç kuyularına atıp, gözlerimi karanlıklarla yakacağım. Yıldızlarını sökeceğim düşlerimin, mevsimlerin en soğuğunda boş bir kabirde yatacağım. Ömrümün perdesini lisanıma takıp dudaklarımı dağlayacağım. Dinlemeyeceksen kelimelerimi susturup, sükûtumla ağlayacağım. Dinle ne olur sâki, dinlemezsen çıldıracağım.

Bu, eski bir hikâye sâki. Öyle eski ki, ben dahi gerçeğini unuttum. Ama hikâyem yalan değil. İlla ki gerçeklerden korkuyor. Zindan sayıyor gündüzleri, geceleri mumlarla arıyor. Hikâyem, ağlıyor sanki. Dinle beni sâki! Dinlemezsen pervaneyi şem'e atamayacağım. Hoş, susmayacağım; muhtemel... Harfsiz, kelamsız, lisansız konuşacağım. Lisanımız, aynı değil sâki. Seninle aynı dili konuşmuyoruz. Sözler aynı ama anlam başka. Bu hikâye, beynimin dehlizlerinde kıvranıyor. Ve benim lisanım dahi başka. Benim kelimelerim gözyaşlarıma düğümlü. Kayadan sert bir düğüm...

Dinlemezsen ağlayarak konuşacağım.

Tarih, gün, ay, yıl... Hangi yılın hangi mevsimi ne önemi var efendim. Sen bir bade ver titreyen ellerime. İçmeyeceğim sâki, vallahi yere çalacağım. Zaman sorma bana. Tarih ne mühim... Sadece ân'ı hatırlıyorum. Bulutların kırmızıya benzediği bir renk ve yağmur kelamı yakıyor. Sahi kâğıtlar neden yanmıyor sâki, dudaklar neden yanmıyor?

Bu eski bir hikâye sâki. Zaman benim zamanım değil. Ben söyledim lakin kelam benim kelamım değil. Benim değil sâki bu sükût. Kitabesi silik gayra kapalı diyarım. Dilimde tek bir ses kaldı. Ve inan elimde değil ihtiyarım. Sesimi duymuyor musun sâki? Sahiden sağır mı kulakların? Sahiden işitmedin mi tek/bir sözümü dahi? O vakit dilim avuçlarımda. Ellerin parmaklarıma dokundur. Ben parmaklarımla konuşayım.

Bu hikâyeyi yalnızca ben işitmedim sâki. Duyanlar aklından geçtiler. Anlattılar sonra ve şiir için öldüler. Bu bir şiir değil mi sâki? Dudaklarımdan seyret hadi sözlerimi, sana bir şiir okuyacağım. Hikâyemi şiirle yıkayacağım sâki, sonra şiirleri mezarlarda saklayacağım. Ne nasip ki duymuyorsun sâki. Sesler sana ıstırap vermiyor. Senin kelimelerle dolu diyarın yok sâki. Benim zihnim mefluç, senin seslerin sağır. Hangisi acı sâki? Sırrını bir deryada saklayacağım söz. Seslerimi fezaya mıhlayacağım. Ama dinle sâki, sana bir hikâye anlatacağım.

Bu eski bir hikâye sâki. Sana anlatacak ve uykuya dalacağım...

Ehl-i hünerin kadrini bilmek de hünerdir

"Bir asırda geldik ki bu bâzâr-ı fenâya
Sermaye-i irfanı olanlar zarar eyler"[37]

Ya pîr! Bana bir ses ver,
biliyorum ki sesimi duyacağın bir yerlerdesin.
Öyle olmasa kelimelerime ses
verir miydi hiç sesin?

DÜNYAYI ANLAMAYA çalışmak zor iş. Hele ki insanları anlamaya çalışmak beyhude, boş bir uğraş. Gerekmez belki, o sebeple yalnızlık güzel muhtemelen, bilemiyorum. Lakin en derin işkencelere tutulduğun vakitler senin senelerce uğraşarak, gözünün nurunu dökerek, gayret denilen zor zanaatı öğrenerek kazandığın "güven" denen şeyi birilerinin bir bitpazarında "hiç" denecek kadar az bir pula sattığı vakitlerdir. Satanları geç, onu oradan alanlara dahi acırım.

[37] Nef'î.

Öyle bir vaktine geldik ki biz bu âlemin, heybende ilim biriktirdiysen, zihnine televizyon denen deli aletini değil de kitapları yüklediysen, kelimelerle dünya kurup, kalemden haneler inşa ettiysen, uyku denen nimeti zillet farz edip de geceleri rahmet addettiysen ve bütün bir kara geceye yazdıysan ilham deryalarını; âh ki sen o deli gömleğiyle gezen âdem kılıklıların gözünde Mecnun'un ayağına kapandığı o dört ayaklı mahlûktan kıymetsizsin. Onlar için sermayenin rengi yeşildir. İrfan denen, ilim denen "şey" ise, "şey"dir işte onlar için.

Yâ pîr! Bana bir akıl ver. İnsanları çözemiyorum. Bu sualin cevabını bilemiyorum ben. Lakin idrak ediyorum ki insanlar Kabil'in torunları. Ellerinin yetmediği yerlere dilleriyle ateş saçıyorlar, sen onlardan kaçtıkça önünde iftira, gıybet kapılarını açıyorlar. Bu vakitte böyle kitaplarla münasebetiniz olacak bir işe giriyorsanız (elaman) bilmeniz icap eder ki sırtınızda onca yarayı taşımaya idmanlı olmalısınız. Güzel şeyleri başarabilmek ne hoş... Lakin güzel şeyler yaparsanız bu vakitte hep kötü şeyler duyarsınız. Ya kulaklarınıza kurşundan dökmeler indireceksiniz ya da yalnızlığı adet edineceksiniz. Zira vefa yok insanlarda.

Âh içinde yaşadığımız şu zaman insanları insanlara düşman ediyor. Dil denen ve ne elem ki her ses veren varlığın kullanmasının yasak olmadığı bu uzva "silah" demiyor hâlâ insanlar. Oysa bildiğim her ne kadar silah varsa hepsinden daha ziyade ıstırap veriyor dil. O sebeple belki sükût etmek kelam etmekten daha asil geliyor bana. *Çok konuşana çok susuyorum.*

Yâ pîr! Bir ses ver bana, biliyorum ki sesimi duyacağın bir yerdesin. Ne oldu bu insanlara? Evvel vakitte de böyle miydi her şey? Şairler hep doğru mu söyledi yoksa, onlara dahi ilhamları sebebiyle mi bunca eziyet ettiler? Şiir söylediler, herkes gibi olmak istemediler diye mi bunca işkenceye çektiler onları? Yoksa şair der miydi bu gözlerimle öptüğüm satırları:

"İnsanoğlu hilebazdır kimse bilmez fendini
Her kime iyilik edersen sakın ondan kendini"[38]

Suratına hangi pîr aşkına olduğunu bilmeden ve dahi düşünmeden iki tokat aşk edesim var böylelerinin. *Bilemiyorum ve söyleyemiyorum hatta utanıyorum lakin kimdir bu vefasızların pîri?*

Ya pîr! Bana bir ses ver ne edeceğimi, ne diyeceğimi bilemiyorum. Bu denli tıyneti bozuk insanlara kelam etmekten ar ediyorum. Ve ben *"Yağın gerekmez aşıma, yeter ki zehrin bulaştırma"* diyen âşık gibi çekip gidemiyorum.

Amma biliyorum ki; *ehl-i hünerin kadrini bilmek de hünerdir.* Ve bunu böyle bilenlerin her haline imreniyor, yalnız onlarla hemhal olmak istiyorum.

Ve yine yürür kervan, etrafındaki tek heceli seslere aldırmadan...

Ya pîr! Her âdemi ben âdem farz ettim, bunca satırda yalnızca halimi arz ettim...

[38] Lâ-edri.

Güneş dahi batıda karanlığa bulanır

"Avrupa insanı Doğuyu tanımaz. Avrupa insanı kalabalıktır. İslam'la Hıristiyan, Haçlı Seferlerinden beri tezle antitezdir. Bütün Kur'ân'ları yaksak, bütün camileri yıksak Batı insanının gözünde Haçlı Seferlerinin yalınkılıç ve tekbir getiren cündileriyiz."[39]

"EX ORİENTE LUX" demiş ya bir üstad... *Ex oriente lux*; ışık doğudan gelir. Yani ki güneş doğudan doğar. Amma nerede batacak? İlla ki batıda...

Biz... Biz ki karanlığa meftun olmuş hatta zulümatlar ülkesine aşketmiş ve oraya da yanında bir Hızır olmadan gitmiş cinsi temiz yüzü kara insanlarız. Ne olduğunu bilmediğimiz, ne olacağını idrak edemediğimiz insanlarla sorgusuz sualsiz nikâhlamışız günlerimizi. Gün derken dünü değil, bugünü ve hatta yarını. Bize benzemeyen, biz gibi düşünmeyen, biz gibi hissetmeyen; en fenası da biz gibi inanmayan ve hatta inan-

[39] Cemil Meriç.

dıklarımıza söven insanlara hayran bakmışız. Hz. İbrahim'in bilmem kaç yüz sene evvel kırdığı putları mı tekrar ayağa kaldırmak için bu gayretimiz bilemiyorum. Lakin bildiğim bir şey var ki gözleri oyulmuş o putların oyuk gözlerine meftun olmuşuz. Asırlık yarenleri unutup iki günlüklere dost olmuşuz. *Biz aslan doğmuşuz ama çakallara post olmuşuz.*

İsmine "Batı" dediği bir mahbubu var bazı kimselerin. Onlar ona o derece tutkun ki "aşk kör etmiş gözlerini." Ondan gayrı gördükleri bir tek şey dahi yok. O ne dese güzel, ne etse ne eylese doğru, o kime nazar etse talihi yar, o kimden yüz çevirse hali perişan! O ki ceddimin değil de onun atının dahi ayak sesini işittiği vakit titreyen, o ki atalarımın hükmünde mesut lakin kendi gibi boynunda haç sallayanların elinde titreyen. Dünün günahkâr garibi, bugünün hatasız sultanı(!) o. O bir gülistanın sahte, yapmacık, suni ve plastik gülü. Kimileri kaldırımlarda açan çiçeklere âşık olur. Ne edelim, gönül bu...

Biz onların gözünde Osmanlıyız. Osmanlı yani İslam, İslam yani düşman... Bilmem ki bu hercai gönlüne söz geçiremeyenler kadar beyhude bir aşka ve hatta platonik bir sevdaya düşenler var mıdır? Dedesinin lisanını terk edip, bırakıp unutup ve hatta yok edip anlamadığı lisanları kendisine lisan eyleyen, o lisanı söyleyen dudaklara kutsiyet atfeden, bilmediği yollara sahte kılavuzlarla giden, babasını katledenin ellerinden minnetle öpen, ne garip insanlarız biz.

Batıdan aldığımız ya da daha doğru şekliyle bize verdikleri her şeye "eyvallah" demenin (düzeltiyorum, orada içerisinde "Allah" lafzı geçen bir kelime kullanmazlar elbet) mantığını bir tek kez çözemedim ben. Hadi biz her seferinde yanlış yapmış olalım, kendi peygamberlerini dahi katleden bu insan evlatları hiç mi düşmezler hataya? Düşmezler azizim, düşmezler. Gönle sevda(!) düşünce akıl terk eyler bedeni. Görmek için bilmek için, idrak edebilmek için akıl gerek. *Ne tuhaf oysa*

Batı insanı Doğuyu tanımaz, Doğu Batıya hayran...

"Bir yerde küçük insanların gölgesi büyük görünüyorsa orada güneş batıyor demektir" diyor eskiler. Hani geleceği ve gaybı Allah'tan başkasının göremeyeceğini bilmesem keramet gösteriyorlar diyeceğim. Lakin doğru söze ne hacet? Büyük görünüyor işte küçücük insanların gölgeleri. Güneş onlardan yana döndü ve o diyara gidiyor lakin yeniden can bulup doğmaya değil, karanlığı getirip batmaya. *Yani ki güneş dahi batıda karanlığa bulanır.*

Ama şu da var ki güneş bir gün doğacak batıdan, yalnızca bir tek gün ve o gün de dünyanın sonu olacak... Ve ismine Batı dedikleri mahbubu da ölecek kaldırımda açan sahte çiçeklere aşk edenlerin.

Bu aşk senin dengin değil ey Fatih'in nesli! Bırak adına Afrodit denen bir âleme tutulmayı da kendi diyarına, kendi Leyla'na, kendi Züleyha'na ve kendine dön.

Kış, kömür sobası ve annem

"Garip, bilmediğim bir titreme değiyor bedenime,
hava soğuk, üşüyorum
Zihnimin çok derinlerinde bir yer buluyor ve çocukluk
hayallerime düşüyorum"[40]

"Yanınızda anneniz varsa üşümek hep güzeldir..."

BU YAZI BELKİ DE kimilerine göre çok sıradan, belki değersiz bir şey hatırıma düştüğü için, bir kömür sobası için yazıldı. Ben aslında kıştan, soğuktan ve yalnızlıktan bahsedecektim. Eğer "kış" deyince aklıma bütün bunlar gelmeseydi...

Kış her zaman en sevdiğim mevsimdir. Soğuktan gözlerim yaşarana kadar dolaşmak, hangi şehirde olursam olayım sokaklarında seğirtmek, parmaklarım hissizleşinceye kadar bir kar parçasını avuçlarımda tutmak ve en ziyade bir çocuk masumiyetiyle eve dönüp nar gibi yanmış bir kömür sobasının

[40] Emir Fuad.

başında ısınmak en derunumda duran kış hatırasıdır benim. Ama ne elem ki kar görmeyen bir şehirde ve sobanın unutulduğu bir zamanda yaşıyorum ve hatıralarım artık daha ziyade benim gibi düşünen birkaç yazarın kitaplarında yaşıyor.

Anadolu şehirlerinde kış nasıl geçer, çocuklar ne yapar hiç görmedim. Anadolu'yu sırtına yükleyip İstanbul'a getiren binlerce belki milyonlarca aile gibi bir aileydik. Muhtemel ki o nedenle kış deyince benim aklıma hep İstanbul geldi. Kış herkes için soğuk demektir, kar demektir, eyvallah. Lakin soğuğu ısıtabilmeyi hangi şehrin toprağında olursa olsun en ziyade çocuklar bilir.

Ben karı da, kışı da İstanbul'da gördüm, İstanbul'da açıldı gözlerim ve başka bir şehrin kışına kördüm. O sebeple her kış zihnime yalnızca beyaz örtülerinin altına gizlenmiş bir İstanbul ve bir de çocukluk kışlarımın cansız kahramanı bir kömür sobası düşer.

Soba görmeden büyüyen yahut büyüyecek çocuklara acımışımdır hep. Zira onlar hiçbir vakit bir sobanın üzerinde kaynayan çaydanlığın sesini işitmeyecek, demlikte pişen çayın kokusunu genizlerine bir tütsü gibi çekemeyecek, karlarla oynayıp evlerine geldiklerinde ıslak eldivenlerinin onun bedenine değdiremeyeceklerdir. Üzerinde pişen kestanenin ne sivri uçlu bir bıçakla çizilmesini görebilecek ne de gece vakti sobanın kapağından tavana yansıyan ateş dansını seyredemeyeceklerdir. Ne acı! Belki de tam manasıyla ısınmanın dahi ne demek olduğunu bilmeyeceklerdir.

Kış, benim çok da eski denemeyecek hatıralarımda sabahın erken vakitlerinde annemin yaktığı bir soba ile görünüverir. O çocuk erkenden kalkıp da kendisi üşümesin diye sobayı tutuşturmaya çalışan annesini seyreder durur hep. Geceleri üzerine soba kenarında ısıtılmış yorganlar örtülmüştür. Soba ateşinin dansıyla dalmıştır rüyalara... lakin o zamanlar çok eskilerde kalmış, çocuklar ne ateş dansını seyretmenin tadını,

ne kömür sobasının adını bilir haldeler. Yazık!

Ben halen dahi kar ile oynarken ıslanmış eldivenini sobaya dayayıp kurutan ve onun ışığından hayalhanesinde bir şehir kuran o küçük çocuğum ve ne kadar sene geçerse geçsin yanaklarımda bir kömür sobasının sıcak nefesi ve annemin o müşfik sesi var.

Ben soğuğu dahi üşüten aralık gecelerinde yanan sobanın ışıkları tavana vururken o akiste bin türlü düşü seyredip, hayalden sarayıma duvarlar ördüm ve sıladan uzak her kış gecesinde rüyamda bir kömür sobasını tutuştururken annemi gördüm.

Kış herkes için soğuk demektir, kar demektir, eyvallah. Ama soğuğu ısıtabilmeyi hangi şehrin toprağında olursa olsun en ziyade çocuklar bilir.

Kış benim için biraz soğuk, biraz kar, bir kömür sobası ve en ziyade annem demektir.

O şehir ona cennet olsun

BİLMEM SİZİN İÇİN DE çekiciliği var mıdır mezarların ve mezar taşlarının? Ben bir mezar taşına her bakışımda farklı bir suret görürüm. Her gün baktığım bir insanın yüzünde gördüğüm değişimle aynı şey... Mezar taşları konuşmak ister sizinle-belki de bana öyle geliyor bilemiyorum-. Yeraltında da bir dünya olduğunu hayal ederim onlara bakınca. Yeraltında kurulan bir şehir... Hayır, ölü bir şehir değil, bence buralardan daha canlı. Böyle olduğunu tahayyül etmek sınırı zorlamak oluyor onun da farkındayım. Ama ölümü yakıştırmakta güçlük çektiğim insanların toprak altında öylece yattıklarını daha başka nasıl izah edebilirim?

Ölülerin kokusu var mezarlıklarda. Kimine göre kötü belki. Ama benim hayalimde öyle değil. Belki misk kokmuyor, belki amber değil ama en çok insan kokuyor. Daha da derinden bir koku çekerseniz genzinize insan da toprak kokuyor.

Esasında bu yazı o öldüğüne inanmak istemediğim pek çok kişiden biri için yazıldı. Bence o–benim tahayyül sınırlarını

zorlayan şehrimde–sadece birkaç kat aşağı indi ve oralarda yine şiirlerini söylüyor. Biri kulağını mezar taşına dayasa belki usul usul terennüm edecek yeni yazdığı şiirleri. Onun şehri bizimkinden güzeldir eminim. Onun şehrinde belki de bize "ölü" diyorlardır. Haksız sayılırlar mı bilemem. O bir bahs-i diğer. Fakat onlar bizimle çoktan konuşacaklarını konuştular. Sadece bir tebdil-i mekân...

Ölümlerinin-ölüm dememeli buna tebdil-i mekân edişlerinin- sene-i devriyesinde yani yıldönümlerinde işte onları bir günlük hatırlamanın hiç hoşuma gitmediği bir günde yazıyorum bu yazıyı. Oysa onları bir günlük hatırlamak ne kadar da hazin... Kendimle çeliştiğimin farkında olarak... Dudaklarım titreyerek belki ve utanarak, sıkılarak. Oysa ben biliyorum ki onun sakallarına dahi toz bulaşmamış, elleri hâlâ pir ü pak; karalanmamış. O adını koyamadığım ve mahiyetini idrak edemediğim, ancak hayal etmeye güç yetirebildiğim şehrinde bizlere yeni bir safahat hazırlıyor.

Maksat hâsıl oldu belki. Bahsetmeye kelamımın aciz kaldığı, dilimin adını anmakla mutlu, yokluğunu hissetmekle buruk fakat yüzümün gururlu bir tebessüme vurduğu o şehrin güzel sakini; Mehmet Akif Ersoy.

Utanıyorum. Çünkü onu tek bir güne sığdırmak gücüme gidiyor. Sözlerimi ona yakıştıramıyorum. Sözlerimi boğuyorum, söyleyemiyorum. Ona söylenecek söz benim lügatime henüz girmiş değil. Söyleyebilenlerin lügatlerini öpüp alnıma götürmek dudaklarımı mutlu edecek.

Ama biliyorum. Onun mezar taşında toprak kokmuyor, vatan kokuyor. Ve o benim yaşadığına inandığım o şehirde yeni şiirler yazıyor. Söz bulamıyorum. Sesim kısık, dilim suskun.

Biliyorum ki o acısını kelimeleriyle paylaştığı, şiirleriyle ağıtlar tüttürdüğü Çanakkale şehitleriyle hasbihal ediyor oralarda. Bu hayalden uyanmak istemiyorum. Uyanmak zor iş... Ona dualar etmek istiyor dilim, diyemiyorum. Nasıl dua ede-

ceğimi bilemiyorum. Hayalim giriyor sözlerime.

Konuşsun benimle istiyorum. Kulağımı vatanın herhangi bir yerinden toprağa dayıyorum. Ona tek bir mezarı yakıştıramıyorum. Sığdıramıyorum onu bir mezara. Kulağım toprağa dayalı, gözlerim a'mâ. Onu dinliyorum. Dudağımda sessiz bir kelam... Duyar mı bilmiyorum; O şehir ona cennet olsun Allah'ım.

Rüyaları hayra yormak

GÖRDÜĞÜ GÜNDÜZLÜK kâbuslardan düşünceleri uçuklamış bir yığın var etrafımda. Sadece benim mi? Hepimizin etrafındalar... Kaldırım taşlarıyla konuşmak kaldırımlarda yürüyenlerle konuşmaktan daha heyecan veriyor insana. Heyecan veriyor çünkü seni taş olsa dinliyor. Belki kulakları olmadığından ama güzel tarafı ağızları da yok.

"Gafile kelam nafile kelamdır" diyor bir dost. Ellerinden öpesim geliyor. Ama nereden bulacaksın lafı altın sayıp tartanları? Ne gam! Ben rüya görmeyenlerle konuşmam zâti. Rüyaları olmayanların hayalleri kayıp, hayalleri olmayanlar ise yaşamış, ne çıkar. Evvela hayal gemisinde yürütülür gemiler Haliç'e sonra rüyalarla perdelenmiş efsun kokan geceler gelir. Sonra bir Fatih doğar Ayasofya kucağında. Rüya görmek, bir gerçeğe düşmektir esasında. Rüya görmek başarmak için geceleri feda etmektir. Rüya İstanbul'sa şayet tabiri fetih, muabbiri Fatih'tir.

Bu diyarda düşler gecelere tercih edilmiyor çoktandır. İn-

sanların ihtiyarı da elinde değil. Seçmeden, kıvranmadan, canları yanmadan, beyinlerine sancı girmeden konuşuyorlar. Birkaç gereksiz teferruata gömülmüş fikir, onlar da hayal olmayacak kadar ucuza satılıyor uykuya. Oysa âh ne güzel olurdu bir âdem evladıyla oturup hayalleşsek. Bin hayal söyleyip birini gerçeğe dönüştürmek ne de güzel olurdu. Ama âdemoğlu çoktan kulaklarına kurşun döktürmüş, dinletmek ne mümkün. Sadece konuşuyor. Hoş, kendi konuştuğunu da duyamıyor ki garibim. Duysa bu kadar çelik çomak sesi gelir miydi hiç?

Altınlarını cam parçalarına değiştiren Kızılderili gibi düşlerini birkaç değersiz senaryoya tercih ediyor. Oysa senaryoların hepsinde figüran... Başkalarının hayallerini parmak ısırarak seyrediyor. Kendi hayalleri; onlar bir gecenin karanlık yelinde çoktan kayıp. Düşleri de artık yeşile benzemiyor, karaya çalmış, rengi bozulmuş.

Âh ne güzel olurdu bir âdemoğluyla hayalleşmek. Ne güzel olurdu rüya görebilmek, rüyaları gerçeğe yorabilmek. Gerçeği rüyada görebilmek... Ne güzel.

Oysa şimdi rüya gören bile yok ki hayra yoralım.

Rüzgâra yazılmıştır mektubum

"Herkes dosta yazmış arzuhalini, benimkini
rüzgâra yazmışlar..."

RÜZGÂRA YAZILMIŞ mektuplarım var benim. Name-i sukutum var her esen yelin koynunda. Bilseydin elbet ki rüzgârlardan dinlerdin yalnızlığı. Onda mürekkebin siyahı, yalnızların eyvahı, âşıkların cana yazılmış âhı var.

Her rüzgâr farklı insanların dosta mektubunu taşır diye inandım senelerdir. O mektup bana gelmiş olsun diye uğultuları kelam vehmettim, her rüzgâr gözlerimi bu sebeple yaşarttı belki de. Nagah estikçe o bigâne kalamadım, canımdan özge bir candan gelsin diye bulutlara dua ettim. Her nevbaharda esen nazlı yele âminler okudum, onlara benim dahi manasını bilmediğim kelimelerle libaslar dokudum. Muhtemel ki bu nedenle her rüzgârda ayrı bir âdemoğlunu gönül lisanını işitmeye çalıştım ben ve rüzgârlara gam yüklemeye çok evvelden alıştım.

Sen bilemezsin belki ey dost! Belki sana eğreti, yabancı ve hatta garip gelir cümlelerim. Ama ben her gece bulutlara bir seher muştusu düşürdüm kelimelerin dilinden. Söyleyemediklerim oldu, idrakimin razı göstermedikleri... O sebeple yazmayı ihtiyar etti bu garip ellerim. Parmaklarımla kelimelerimin gönlüne dokundum. Ben bazen kırık bir harf oldum, onların sesinden okundum. Sen göremedin belki ey dost. Ama her rüzgârda bir pare gam devşirdim ben sana yollanacak. Kelimelerle değil de seslerle konuşmayı çok arzu ettim bir vakitler ama onlar yazmak kadar can vermedi ilhamıma. Söz uçtu lisanımdan, köz uçtu yangınımdan ve âhımdan geriye bir tek ses kaldı onu dahi hoyrat bir yele kalbettim. Bilemezsin herkes dosta yazmışken kelamımı ben bir asi rüzgârı kendime dost ettim. Diyemediklerimi hep ona söylettim.

Sana en güzel cümleleri söyleyip, mesrur bir kelam edecektim esasında ben. Gönlüne bir muhabbet salacak, keder namına her ne varsa bildiğin yok edecektim. Öyle istedim her seferinde ama işitemeyeceğinden korktum. Sana gam rengine boyanmamış bir çift söz yazmak için geceleri günlere sattım ben. Hüznümü deryalara attım ve efsunlu uykulara yattım tabirini bilmediğim. Gözlerime tek yeşil renk düşseydi bu denli yakmayacaktım sözleri. Sana bunları anlatmayacaktım.

Rüzgârlar yakar hercai bedenini onu işitenlerin bilir misin? Sen de her uzlete düşmüş garib gibi rüzgârla ruberu şarkı söyler misin? Bilsen ne hoş türküdür rüzgârın türküsü, bilsen kimlerin yangınlarını taşır o. Ben en ziyade okunmayacak mektuplar yazmaya hasretim zamanın zülfüne. Fezanın genzinde tutuşan bir cefre olsun isterim kelimelerim.

Rüzgâr her nevbaharda dostum olur benim. Sözlerimi sükût ile mühürleyip gerdanına asarım, feryadımı ona yükler ismini dahi bilmediğim bir diyarda, gözlerini görmediğim bir câna gönderirim. Herkes dosta yazar arzuhalini ben rüzgâra sırrımı veririm.

Dinle dost! Her rüzgârda bir yarenin sesi var, yüzünde bir buse gibi derdi yele yazanların nefesi var.

Rüzgâr canımdır benim, arzuhali ona yazarım.

Sen bir Yusuf'sun, iffet-i Yusuf bahsinde

"Altın yere düştü de toprak tebessüm etti
Gökte bir yıldız kaydı iffet tecessüm etti"

YANGINA KÜL GEREK bu bahiste. Sen yanacaksın ki kızıl bir kaknüs çıkacak küllerinden. Sırrını deryalara vuracaksın ki bir gemi; bilmem bir tufan gemisi mi yoksa müjde gemisi mi, yol alacak sır deryasında. Ne onca geçip gitmişliğine bigâne ne de kırık tavrının altında ezilip kalacaksın. İçinde olmalı sırların en büyüğü. Yanlış kuyulara bakma Yusuf'unu bulmak için. Bir Yusuf daha düşürme o kurşunî kuyulara. Bir sır daha yitirmesin lisan.

Sır sensin. Aradığın ve dahi bulacak olduğun sensin. Ve farz et ki Yusuf sensin, Yusuf senin içinde...

O kara zindanlara atılmışlığıyla yanarken; elbet güneş o görmese de doğacak. Onun gelişiyle bir bağ-ı cinâna dönecek kuyu. Taşlar hayretle cam kesilecek de suretini gösterecek o peri meşrepliye. Onu görünce sular ağlayacak, sesini duyunca

bülbül çatlayacak, o beklerken kuyuda, bir anda yıldızların on biri de gökten kayacak.

Sen bir Yusuf'sun... Sırrını sırrına vur onun. Anla ki her güzel için bir yiğit candan usanmış, anla ki bir babanın feryadı yangın yangın yayılır dillerde. Kara kızıl gömleğini Yusuf'un, önce üstüne sen geçir. Ayaklarına zaman vursun bakışlarını, güzel yüzünde bir akikî kan lekesi. Gözleri zümrüd ki eşi menendi yok diyarda. Önce bir kurt eline düş, sonra kuyularda sakla sesini. Diyarından sürgün, yağmursuz bir bulut gibi cansız gezişini hatırla onun. Sana sırrını verişini. Gözbebeklerine asılsın şimdi o kara kuyunun kara gözlü güzeli. Nasıl boy verirse bir nevruz pür beyaz karlar üstünde ve nasıl bir nevbahârı muştularsa öyle uzatır başını kuyudan.

Onu görüp de yanmamak bir güzellik oduna... Onu görüp elaman çekmemek bu dilbaz suretin aşkına ve onu görüp Züleyha olmamak... Ne mümkün? Düşlerde onu aramamak, meczup olup düşmemek gündüzlük düşlere ne mümkün... Değil mi ki ona verilecek bir tek hediye bulamayıp da senden daha güzelini görmedik dediler. "Cemal" senin simanla tecessüm etmiş ki buna bakmaya göz dayanmaz. Senden daha güzeli varsa bu surete değil asla şirktir deyip de bir ayine verdiler hediye. Değil mi ki sana senden güzel hediye vermeyi düşünmek bile muhaldir.

Sen bir Yusuf'sun... Ne o? Bir düş mü gördün kırık zincirli zindanlarda? Geceni gündüz eylesin rüyaların. Sırrını muhkem, gönlünü cevval gezindirsin vadi-i hayalde. Bir muabbir gerek sana ki yorsun düşlerini gerçeğe. Gerçeğini düşlere satmışlara inat sana bir gerçek sunsun.

Bu bahis bir sırdır ki saklamasını bilmeli. Kara bir metadır ki pazarlarda satılan aklamasını bilmeli. Hiç düşer mi deme bir mercan kömür karası toprağa. Düşer, öyle bir düşer ki toprak dahi ona vâbeste. Böyle bir güzeli toprak olsa dahi alır koynuna, kuyu ona kasr-ı sultanî olur. Onun gül cemaliyle

canlanır cümle nebat. Onu gören mesrur satar varını yolunda, gözleri görmez de ellerini keser dilberler. Sahi aklına efsun vuran o nazenin yüzlü güzeller miydi? Yoksa o bıçaklar mıydı ki elleri kestiler?

Cümlesi toplandı da bir vadide ceylanların, ciğerlerinden yanık yanık damıttılar misklerini. Lakin yok, olmadı. Bir ân olsun daha mest edemedi hiçbir koku Yusuf'un kokusu gibi kimseyi. Onun yüzünde bir güneş ki ete bürünmüş, bir misk ki tere gömülmüş. Bu buhur bu diyarın değil belli ki ona cennetten sürünmüş.

Ve o ân. Yusuf bir büyük imtihanda... Sırrı dilinde lakin gözlerinde Züleyha. Âh ki Züleyha. Yusuf'a uçurunca gönlünü elindeki en mukaddes tılsımı yitirmiş; iffet. Nerelere düşürmüş olmalı ki Yusuf'da arıyor. Kim almış olmalı ki bir türlü bulamıyor. Bu bir sır lakin kayıp. Aradığın iffetse Yusuf boynunda taşıyor.

Sen bir Yusuf'sun... İyi dinle duyduğunu. Kulaklarında asılı olan o ses bir münadinin sesi. Yoksa esir pazarında Yusuf mu satılıyor? Ya o koynunda taşıdığı Yusuf'un; iffet mi? İyi bak! güzelliğe en çok iffet yakışıyor.

Ellerini kokla bak Yusuf gibi kokuyorsun. Dilindeki söze bak onun lisanından okuyorsun. Sır bu. Bir Yusuf önce kuyuya düşecek ve sonra makama erecek. Onlar düşürdü kendi Yusuflarını kuyuya. Üzerinde bir yığın taş, duvarlar kara kara. Sen bırak gözlerini gökte yazılanı okusun. İffet yaz kâğıtlara, sen bir Yusuf'sun.

Toprak, sen bana benziyorsun

"Mezarı olmayan dünya... Âh ki ölü bir dünya!"

SIRLI BİR AYNADAN baktığımda kendime suretimde gördüklerim gönlümü elden verdi. Ruhum bir efsuna tutuldu da gözlerimin önünden ilkin perdeler sıyrıldı sonra gözlerim sıyrıldı sandım yüzümden. Gözlerim simamda, yüzüm bedenimde kayıp. Bu âlemde yalanları saklamak ayıp, gerçekler toprağa bulanmış ve zaten en büyük gerçek turâb.

Bir mezar taşına yaslanmış ihtiyar. Sözleri nemli bir toprağa saklanmış. Dili benimkine benzemiyor, konuşsa kelamı kayıp. Ellerinde titrek birkaç zamanın hatırası, yanağında bir tek kara ben. Bilmem ki topraktan mı lekesi? Sakalları soluk, yüzü tunca benzer; soğuk, parmakları kırık değilse de buruk ve sesi, sesi çıkmıyor; lisanı boğuk.

Mezar taşına yaslanmış bir ihtiyar. Esef ki gözleri görmüyor. Yüreğimin kanadı kırılıyor sanki. Gözlerim kararıyor. Toprak üstüne yatırmış dizlerini, sanki mezara gömüp top-

rakla örtmüş sözlerini. Gözleri hâkî bir yeşile çalıyor. Dudağı menekşe moru, yanağı kül rengi...

Bedeni... Sahi bedeni var mıydı? Bilemiyorum.

Kime benzeteyim yüzünü? Sesini hangi seslere teşbih edeyim? Sana ne diyeyim? Nasıl sesleneyim sana? Toprak kokuyorsun. Buhurdanda toprak yanıyor. Eteklerinden külleri çırp feracenin. Yanağından benini sök. Dudağından sil diyeceğim sözleri. Diyemiyorum, bu diyarda sözler zaten kayıp.

Kirpiklerine asılı gördüğüm ve dahi senin karanlığa boğulmuş gözlerinde bir toprak ve gül. Dudağından idrakime vuran habis dünyadan bir parmak kül... Yanık kokuyorsun. Yanmıyorsun, ateş ve toprak, sen genzimi yakıyorsun.

Mezar taşına yaslanmış bir ihtiyar. Bilmiyordum bu diyarda mezar olduğunu ben. Ben senin buraya ne gömdüğünü bilmiyordum. Kelama ağıt yakıldığını, kelimelerin toprakla yıkandığını bilmiyordum. Görmüyordum önceleri güneşin de toprak olduğunu, toprağın da yandığını bilmiyordum.

Sus! N'olur söyleme bir şey. Niye bakıyorsun? Ne diyeyim sana ben? Sana ne diye sesleneyim? Gözlerin açık, dudağın titrek ama sanki uyuyorsun. Kaşlarına bir tütsü değdir hadi. Gözlerini o efsunlu libastan sıyır. Kirpiklerinde ne kadar asılı suret varsa bırak körlüğünde yok olsun kuyuların. Değil mi ki burası dünya değil, burada perde yok. Sen dahi bilmiyorsun. Yanma, yanma hadi söyle, üşüyorsun.

Gözlerin toprak rengi, saçların esvedî bir şala benziyor. Parmakların hâlâ titriyor. Topraktan yapılmış bir güle yaslanmış uyuyorsun. Ne diyeyim şimdi sana ben? Sana nasıl bir isimle sesleneyim? Gözlerinin yeşilini karalara yumuyorsun. Sahi sen, bana benziyorsun.

Yusuf, orada mısın?

Bu rüya habdan evvel dahi ta'bir olunmuştur.
Bu düş zıllî bir geceye yazılmıştır, kırık kırık suretler
gözlerime asılmıştır.

ARTIK UYAN UYKULARINDAN âdemoğlu! Rüyalarını anlat. Sen uykuya bu denli mahpusken bak kaç Yusuf düştü zindanlara. Sen gözlerini perçin perçin yummuşken on biri de kaydı semadan yıldızların. Sen susmuşken bu denli; bak, söz yere düştü.

Akik rengi yaşlar döküyor gözlerin uykularda. Aç gerçeğe hasret gözlerini ve çık kuyudan. Sen dahi hâlâ uykudasın ve kervanın uğramadığı kara bir kuyudasın.

Bir Yusuf gerek bu düşü yoracak. Çık kuyudan! Aç asırlardır uykuya kapattığın gözlerini ve düşlerini anlat.

Bu gördüğüm düş bir asra yazılmıştır ki hasret kokuyor. Gözlerimde bir acı tat, uyanmışlığın kederi... Bu düş yasla yazılmış, gözyaşlarıma asılmıştır. Bir avazdır ki işittiğim rüya-

larda tecessüm etmiş, gözlerime kastetmiştir. Ben sade bir söz gördüm düşümde. Sadece bir kelam seyrettim. Sesleri duymadım, işitmedim; onlara bir bir nazar ettim.

Benimle konuşmadı kimse. Gözlerime seslerini çizdiler. Adlarını söyleyemedi dudaklarım, lisanıma sükût düşürdüler. Bu bir hamuş bahistir. Düş, yangında eriyen, ateşte kül olan, nefeste yanık koku... Uyanmışlığın esrikliği damarlarımda dolaştırdığım, gözlerimde kazınmış suret. Hayret! Harfler resme dönüyor.

Bu gördüğüm asırlık bir Sazenuş uykusu mudur? Uyanmak... Ne mümkün? Daha asırlar geçecek gözlerimin önünden. Ben bir kayı deryaya gireceğim. Bir gömlek geçireceğim çöl kumlarına bulanmış bedenime. Gömlek değil bedendir bu onlarca yaması olan. İlkin bedenden sıyıracağım sesleri sonra bu asırlık gömleği giyeceğim. Bir nisan baranında uykuya düşüyorum. Ânı toprağa gömdüm. Bedensizim, üşüyorum.

Gözlerimin ziyası mefluç... Ben âlemi göremiyorum. Bu düş gerçeğimi kör etmiş, hayalimi sır etmiş, bilemiyorum. İlkin bir rüzgâr esiyor uzaklardan. Tenimden terimi söküyor. Dilimde onları varken harflerin sesleri gözlerimden döküyor. Bir rüzgâr esiyor kılavuzsuz düştüğüm bu yolda. Bir diyardan esiyor, parmaklarımda izler kayıp, bir buhur düşürüyor genzime, gözlerime bir toz düşürüyor. Âh bu rüzgâr gerdanına bin bir rayiha devşirmiş. Bilmem gül gibi mi kokuyor, sümbül gibi mi? Düşlerim mi yanıyor yoksa? Söz ateşîn, düş ateşîn, gamzeye düşmüş kırık gülüş, biçare ateşîn... Kelimesiz sözler duyuyorum, üzerimde kül rengi gömlek, uyuyorum.

Bir kuyunun kenarına düşüyorum geceleyin. Sema seyre dalmış, sanki bana bakıyor. Yıldızlar kaç tane sayamıyorum. Gözlerimin feri sır olmuş. Efsun tutuşturulmuş sanki dilime, konuşamıyorum. Kelam kayıp... Gökte yıldızlar beni seyrediyor. Ben kendime bigâne... Var mıyım, yok muyum bilemiyorum. Dilimde ateşe çalan sözler, sesler dimağımda ama tek

kelam edemiyorum. Nefesim yanıyor bu kuyu başında, lisanım yanıyor, yıldızlar beni bekliyor da felek yanıyor. Üzerime geçirdiğim tozlu gömlek yanıyor.

Neden sonra bir ışık geliyor kuyudan. Gözlerimi içine dikiyorum. Âh aynı koku... Gül mü yanıyor? Bir bir düşüyor kelimeler dilime. Bir nazar ediyorum ki bir yıldız düşmüş kuyuya. Bedenimden söküyorum sanki gömleği, bembeyaz kuyuya atıyorum. Toprak beni çekiyor, gerçeğe mi batıyorum?

Kuyuda yatıyor manası bu tabirsiz düşümün. Bu lisansız sözümün kelimeleri orada duruyor. Taşlara tutunup haykırıyorum. Sesim yanıyor. Kulağıma aksi vuruyor kendi harflerimin. Uyanıyor muyum? Son kez haykırıyorum. Fezada yıldızlar tutuşuyor. Pervaneler uçuşuyor gölgemin izinde. Cennet kokusu var sanki nefesimde. Sesim sayhalaşıyor. Kuyuda bir yıldız; işit sesimi, haykırıyorum;

Yusuf, orada mısın?

Ve...

Her Söz Esasında
Aşka Dair

Aşk varsa kusur yoktur

Söyle ey iki gözüm!
Ter midir asırlardır bebeğinden damlayan?
Yoksa bunca zaman
aşk peşinde koşmaktan mı yoruldun?

EY KÂRÎ, DEFAATLE "Aşk nedir?" diye sual ediyorsun. Ben dahi bilseydim ki nedir aşk bunca yorar mıydım kelimeleri, kendi cahilliğimi onların sırtına yükler de başlarını yere eğer miydim? Yalnızca bildiklerimi satıra düşürdüm ben o kadar. Ki onlar da ancak bir hardal tanesi, deryada ufacık bir su katresi, âlimlerin kelamının anca bir zerresi... Ama senin hatırlarına aşk bulaşmış, satırlarına aşk bulaşmış; alınlarına ve hatta atlarının nalınlarına dahi aşk bulaşmış bir mâzin var. Ferşinden arşına değin aşk ile boyanmış bir yurdun var aslında. Lakin aşkı âna söyletmeye çalışıyorsun. Bırak aşk kendi lisanınca söylesin zamanı. Bir yandan Süleyman Hüdhüd'ü uçursun, bir yandan vursun külünkünü Ferhad, bir taraftan konuşsun kara gözlü ceylanla kaderi kara Mecnun. Sonra dervişlere aşkı

sorsun aşk bahsinin ben gibi cahilleri; "Nedir aşk ey derviş?" desinler. Saatlerce sussun, sükût etsin kelam etmesin derviş. "Cevap ver Allah aşkına ey derviş" diye ısrar etsinler. Bir tek kelam etsin ve indirsin kara bakışlarını yere "Cevap vermedim mi ki, sükût ettim ya!" desin de yine sussun derviş...

Aşk bir balığın koynunda senelerce gezmek olsa gerek...

Öyle olmasa düşürür müydü kendi ismini insanların kulaklarına fısıldayan bir peygamberi o garip dehlize maşukların en eskisi. Öyle olmasaydı şayet ve dahi inanmanın, iman etmenin aşk olduğunu bilmeseydi o kutlu âdem senelerce bir balığın koynunda devran eder miydi? Aşk acı demekti zira bir vakitlerde. Derdi aşk olana başka bir dert gerekmezdi ki. Dert katığıydı Aşk'a iman edenlerin, aşkı iman edenlerin ve imanı aşk edenlerin. Bir balık koynunda dahi olsa vazgeçmemekti belki de aşk... Yunus gibi...

Aşk kardeşlerinin attığı kara bir kuyudan güller dermek olsa gerek...

Bir rüya olsa gerek aşk... Önce bir kara kuyuya, sonra bir mezada, sonra bir zindana düşüren rüya... Ve dahi tabiri çok evvelden; düşten evvelden, aşktan evvelden, gönülden ve hatta candan evvelden edilmiş bir rüya... Aşk iffet demekti çok eski vakitlerde. İffeti surete nakşetmek demekti. Sonra iffetli olana aşk etmek demekti. Aşk uğruna dünyadan geçmek, sonra ömürden, isimden, anadan- babadan, candan geçmek demekti. Aşk ile tabir etmek düşleri, bir rüzgârın koynuna kokunu yükleyip sılaya ısmarlamak demekti. Aşk evvela kanlı gömlek, sonra ardından yırtılmış bir gömlek demekti. Aşk edebe kurban etmekti dünyayı... Yusuf gibi...

Aşk bir ateşe atılıp da gül bahçesine düşmek olsa gerek...

Zira aşığa her mekân cennettir. Kendi gönlündeki ateş ka-

vurur zati bu dünyanın ateşini. Lakin asıl aşk Maşuk'un onu yakmayacağından emin olmak demekti. "lütfun da hoş kahrında hoş" demekti bazı vakitler. Ve hatta ciğerparenden dahi vazgeçmek o yolda yani ki ismailî bir teslimiyet demekti. Sonra feryad ile şükretmek demekti. Âh ne çok dilerdim ben kan damlayan bir göz ile duaya diz kırmak... O sebeple aşk ateşler içinde dua dua şükretmek ve hatta ateşi bile yakmak demekti... İbrahim gibi...

Aşk başında dikenli bir tâc ile çarmıhta can vermek olsa gerek...

Uğrunda baştan vazgeçmek, candan vazgeçmek, ıstırap, acı, keder, dert çekmek ama yine de ondan vazgeçmemek demekti aşk. Sırtında bir çarmıhla sokak sokak gezdirilmek, rüsva hale düşürülmek belki ama yine de aşk ile ellerindeki yaralardan damlayan kanlarla hakikati söylemek demek. Aşk hakikatin başka bir lisanda söylenişi belki de. Aşkı öldürebileceğini zannedenleri bir efsane ile avutmak, en ziyade günahlarını unutturmak için uydurulmuş hilelere kanmak. Âh ne gafilsin. Bilemezsin ki çarmıhtaki çivileri kendi kararmış gönlüne çaktın. Aşk, Meryem'in kucağında tazecik dudaklarınla hakkı söylemek demek... İsa gibi...

Aşk bir hüzünlü Mekke sabahında Medine yollarına düşmek olsa gerek...

Ne çok keder var bu aşk bahsinde. Değil mi ki bir çöl sıcağında gönlü ferahlatmak demek aşk... Sonra en yakın dediklerinin dahi gözlerinde mecnun olmak demek. Yetim olmak demek aslında... Belki de kimsesiz... Her şeyden vazgeçmek demek, ama her şeyden... Sonra ayaklarına batan dikenlere bakmak ve belki de acıdan tebessüm etmek demek. Vatanını terk etmek; bilmediğin, görmediğin, gitmediğin bir yeri vatan edinmek demek... Sonra ağzından düşen bir inci diş demek,

kana boyanmış. Ama yine susmak; "Allah'ım bilmiyorlar" demek aşk... Ahmed gibi, Mahmud gibi, Muhammed Mustafa gibi... Zira aşkla bakan göze perde sığmaz.

Aşk koca ıssız tenha bir çölde kimsesiz, susuz kalmak olsa gerek..

Kerbela olsa gerek aşk. Her belaya göğüs gerdirse de Kerbela'ya ağlamak olsa gerek. Yaptığın her sebilin üstüne "Şüheda-yı Kerbela aşkına" yazmak olsa gerek. İçine zehir katılmış bir kuyunun başında susuzluktan kavrulmuş dudaklarınla "dedenin" ismini söyleyip de dua etmek olsa gerek aşk... Hüseyin gibi...

Ve Aşk ki Yar yolunda ölmek olsa gerek...

Bedene hapsedilmiş aşk, can vermiş dilbere benzer; soğuk, renksiz ve cansız kalır.

Ağlatma Hallacı mezarında, Nesimî'ye o kederi tekrar yaşatma. Sonra atma şiirlerini şairlerin kör kuyulara. Her âdem Yusuf değil ki aşkı kuyularda yeşertsin. Her âdem Âdem değil ki dünyayı cennet etsin. Sonra unutma aşk denilen külfetin nimet olduğunu, ezelden gönlüne nakşedilmiş bir rahmet olduğunu.

Ve kemiklerini sızlatma aşk ettikleri, âşık oldukları için ve aşkı aslıyla bildikleri için can kuşunu beden kafesinden uçuranların. Aşk aslıyla derttir zaten. Derdine dert ekleme âşıkların. Kötü söz değdirme âşıkların feryad ile semaya değdirdikleri âha, Allah aşkına o aşkı dahi bulaştırma günaha.

Aşk kimine göre afettir ve kimine göre vesile-i rahmet. Sen rahmet olan yoldan git. Aşk et baktığın her nesneye aşkı veren için. Aşkı bil, aşkı gör ki kör öldürme gözlerini. Aşkı bilmeyenler bu dünya hanından gece geçenlerdir. Onlar semadan bir yıldız kaysa fark etmezler. Zira onlar için gökyüzü hep aynı gökyüzüdür.

"Aşk Cebrail dilinde kelam, İsrafil dudağında sûr
Aşk ki vardır madem gönülde, âşıkta ola mı kusur."[41]

Bir vakitler aşk Aşk demekti.

Sorma bundan gayrı bana aşk bahsinden sual ey kâri. Aşk varsa kusur yoktur...

Bes... Kelimeler yine bitap düştü...

[41] Emir Fuad.

Aşk; cennet meyvesi

"Andadır râz-ı adem sırr-ı vücud
Hiçtir yoktur bekâdır adı aşk"[42]

BİR SIR... EN KARASINDAN karaların, en mesrurundan acıların ve dudakların en çatlamışından dökülen... Gözlerden beyazı çeken ve âlemi efsunuyla setreden... Adını bilmediğim, lisana düşüremediğim ve düşüp ölemediğim. Bakıp göremediğim, okuyup bilemediğim, çözemediğim ve dahi söyleyemediğim o.

Bu bahiste bir hiç düşer nasibine âdemoğlunun. Kelamına bir sus düşer. Nasibi, hiçe düşürmektir gönlünü. Hiç alıp, hiç satmak ve hiç uğrunda kuyulara düşmektir. Evvel adı hiçliktir. Hiçe düşmektir. Üzerinden âlemi sıyırıp, sade/ce bu vadiye girmektir.

Bu bahis bir kara noktadır gözbebeklerine süveydadan akseden. Yağmurun yaprağa busesidir ismini nakşeden. Ya-

[42] Şeyh Galib.

naklarına konduramadığı tebessüm ve dudaklarından düşen lisan-ı hafidir. Toprağa gömülmüş ve toprakta gizlenen harfsiz kelam. Gözyaşları toprak kokar bu sırrı diyenlerin, bakışında yangın var bu ateşi görenlerin. Aşka girmek, küle dönmek, hiç olmak ve hiçe düşmektir. Aşk hiçliktir.

Ne var dediğin vardır bu vadide, ne de yok dediğin kayıptır. Kuyulara düşmüş bir maşuk arar çöllerde sermest olan. Deryada bir kayıp âdemoğlu... Bulmak, ölmektir ellerine saklanmış bu kelamı. Bu kelamı bulmak, yangına atmaktır varlığını, derd ü gama bigâne yanmaktır.

Bu bir garip haldir, dudağında sözün kayıp, bedeninde yüzün kayıp ve hatta yangın kokan çukurunda gözün kayıp. Bakarsan göremezsin bu ayine de bir suret. Suretler deryalarda yok olmuş. Suret kıymete vurulmuyor burada. Burada surete değer biçilmiyor. Burada yoksun. Aksini hayallerinden dahi sil. Dudaklarında dahi yok olsun bin bir türlüsü lisanın. Sözlerinden harfler kaybolsun.

Bu şehir bir yangına meftundur ki yanacak, yok olacak. Bu bahiste söz yok, gözleri titremeye tutturan esved göz yoktur. Bu bahiste aşk aranır bulunmaz, bakılır görünmez. Geceleri hayale düşer de gündüzlere tecessüm etmez. Aşk bu vadide bir pervanenin kanadını tutmaktır. Ateşlere atılmak, tütsülerde yanmaktır. Değil mi ki güle düşmek küle düşmektir. Değil mi ki bu vadide azlık çokluktur. Bu vadinin adı; aşk... Burada varlık yokluktur.

Bu bir beka faslıdır. Defterlere yazılı ismin kayıp, gölgelere kazılı cismin kayıp, aynalara asılı resmin kayıp... Evvel yok olacak dudaklarından sözler, gözlerinden cisim kaybolacak. Sen dahi bir kuyuya atacaksın kendini. Kuyunun başında bekleyen sen olacaksın. Kuyuya düşmüş/sen... Biri ismini haykıracak, tozlu sesiyle çöllerden. Ellerini kaldıramayacaksın. Bu bir beka faslıdır ilkin yok olacaksın. Gözlerinin karasında, gözbebeklerinin ardında saklı, cennetten tevarüs bu tuhfe.

Bul ki gör; aşk bir cennet çiçeği... Aşk Can'a yarlıktır, dünyada 'yok'luk, cennette 'var'lıktır.

Aşk; dudağımın çatlağı, ellerimde güneş kurusu, yanaklarımda gamze-i meyyit. Gözlerimde derya; setlerden taşkın, ellerimde kanı onu yazamamışlığın... Kayıp bir şehrin gizemi gözlerimde geceleri ve bir yığın kelime; kırık dökük heceleri. Yağmurdan sonra bir gece kokusu, bir mecnunun sevdaya yattığı uykusu... Kış; soğuk. Aşk kar tanesine düşmüş hale. Başka bir âlemden gelme ve başka... Sürgün çocuğu, esir pazarlarında güzel, kanlı bir gömlek ve kızıl gonca... Adı aşk. Ama sürgün ama kırgın ve kızıl.

Ve aşk; cennet meyvesi...

Sonsöz yerine

İŞTE ÖYLE EY KÂRİ, ben o tek cümleyi bulabilmek için mürekkepten bir deryada kâğıtlardan sandal yapıyorum hâlâ kendime ve kalemden yapılmış kürekleri çekiyorum...

Deniz dalgalı, kalemlerim kırılıyor...